

Bergvesenet

Postboks 3021, 7002 Trondheim

Rapportarkivet

Bergvesenet rapport nr BV 182	Intern Journal nr	Internt arkiv nr	Rapport lokalisering Trondheim	Gradering Åpen
Kommer fra ..arkiv Trondheimske	Ekstern rapport nr	Oversendt fra	Fortrolig pga	Fortrolig fra dato:
Tittel Rapport over A/S Meraker Gruber's skjerp og gruber				
Forfatter		Dato 1922	Bedrift Meraker Gruber A/S	
Kommune Meråker	Fylke Nord-Trøndelag	Bergdistrikt Trondheimske	1: 50 000 kartblad	1: 250 000 kartblad
Fagområde Historisk Geologi	Dokument type		Forekomster	
Råstofftype Malm/metall	Emneord			
Sammendrag				

TRONDHEINSKE BERGDISTRIKT

RAPPORTARKIV NR. 182.

Norges Geologiske Undersøkelser

Bergarkiv

Rapport nr.: 3279

A/S MERAKER GRUBER:

Indholdsfortegnelse.

-6666-----

Indledning.

A/S Meraker Gruber.

Historie.

Geologi.

Det vestlige kisdrag.

Det østlige kisdrag.

Fortegnelse over selskapets gruber

og skjærp indtil 1914.

Fortegnelse over A/S Meraker Grubers

gruber og skjærp som nu holdes under frist.

De viktigste i det VESTLIGE FELT optrædende

forekomster:

Lille Krogstadvold skjærp

Kraakstadaa skjærp.

Renaabølet skjærp

Blaastöten skjærp

Torgerskuren skjærp

Finskar skjærp

Björnbæk skjærp

Moabæk skjærp

Nordre Fondfjeld skjærp no. 1 , 2 og 3

Fondfjeld grube med tiliggende skjærp

Løvlibæk skjærp

Graftaas grube

Storaasvold skjærp

Graabæk skjærp

Bakbæk skjærp

Mandfjeld grube med tiliggende skjærp

Lilleskarbæk skjærp

Sonlifjeld skjærp

Sonvandets kobbergrube

Torsbjörk grube

Kongens grube

De vigtigste i det ØSTLIGE FELT optrædende

forekomster:

Langen skjærp

Nedre Brænnen skjærp

Lille Angekli skjærp

Vægterhaug skjærp

Storhaug skjærp

Stadsaas grube

Lillesætervold skjærp

Hammerskallen grube og skjærp

Navelhaug skjærp

Dalaa skjærp

Dalvola skjærp

Dalvolavolden skjærp

Rösaas skjærp

Sagskjærpet

Brændthaug skjærp

Forekomstene i HUSMANDSBERGET:

Vatten skjærp

Langsund grube og skjærp

Væraasvold skjærp

Knold skjærp

Anna skjærp

Gösta skjærp

Dudu grube

Ebba skjærp

Uttimo skjærp

Svartaatjern skjærp no 1 og 2

Gaasbæk skjærp

LILLEFJELD GRUBE med tilhørende skjærp.

Peder Bendts skjærp

Gilsaa grube

Dronningens grube

Bjørnæggen skjærp

Malmtilganger.

nykkes lene
ind

Kraft .

Taugbanene.

Vaskeriet.

Anlægget i Hommelvik.

Resume.

Indledning.

Sommeren 1922 blev der af Norges Geologiske Undersøkelse igangsat utarbeidelse av bergmæssige beskrivelser av norske malmfelter. De første forekomster man gik igang med at undersøke var kisforekomstene i det trondhjemske, hvor en flertal av vort lands mere betydelige forekomster av denne art er beliggende.

Det her fremlagte arbeide om kisforekomstene i Meraker indgår som et ledd i disse undersøkelser. Der er her ikke egentlig lagt vekt paa en indgaaende beskrivelse av de geologiske forhold, men mere paa at meddele hvad der kan berettes om hvad man i bergmæssig henseende vet om disse forekomster.

I de første dage av september 1922 ankom jeg til Meraker og fik her ved verksdirektøren Hr. ingeniør Bloms store imøtekommenhet anledning til at befare A/S Meraker Grubers gruber og forekomster. Jeg er Hr. direktør Blom ~~megen tak skyldig~~ og A/S Meraker Gruber megen tak skyldig for den elskværdige maate hvorpaa jeg blev mottat og for den store velvilje og imøtekommenhet med hvilken det fornødne materiale blev stillet til disposition.

I det efterfølgende er i et kapitel for sig behandlet grubenes historie forsaavidt driften i Meraker angaar. Den gamle drift derimot, som fandt sted i Selbo og Tydalen i verkets ældste tid før omkring aaret 1750, er ikke behandlet her.

I et kapitel for sig er ganske kort behandlet grubefeltets geologi. Desuten er under behandlingen av de enkelte forekomster disses geologiske forhold beskrevet eller nævnt.

Den nærmere beskrivelse av forekomstene er delt i to avsnit som grunder sig paa den inddelte man har givet feltet overensstemmende med dets geologiske opbygning. Den første del av disse avsnit omhandler i rækkefølge fra nord til syd de i et vestlig kisdrag beliggende forekomster, medens i det derpaa følgende findes omtalt de i et noget længere østgaaende kisdrag optrædende forekomster.

Dernæst følger en omtale av selskapets opberednings-
anstalt og driftsresultatene for denne.

Tilslut findes i et avsnit for sig medtatt driftstekniske
resultater og statistik vedrørende driften.

I en kort oversigt findes tilslut et resume paa engelsk.

A/S Meraker Gruber er stiftet 4. oktober 1905.
Efter at de forberedende arbejder var tilendebragt blev
prøvedrift igangsat i aaret 1908.

Selskapets administrerende direktør er Børgingeniør
Arne Fredrik Blöm.

Selskapets hovedkontor er i Meraker ved Fossen gaard
hvor anlæg og administrationsboligene er beliggende.

Direktionen bestaar av Hofjægermester Fearnley,
Grosserer J. C. Juel og direktør Iver Høy.

Aktiekapitalen er Kr. 1.020.000 fuldt indbetalt
Aktiernes størrelse er Kr. 500,-

Selskapets adresse er : Gruberne, Meraker.

Gruberne fremstiller:

Kobberholdig svovlsis a 40 % S og 2 % Cu
samt kobberkis a 5 - 6 % Cu.

Historik

Meraker Gruber

Tidligere kaldt Meraker eller Selbo Kobberverk (fordi verkets ældste gruber laa i Selbo) er fellese navnet for en rekke gruber og skjerp beliggende i Meraker herred i Nordtrøndelag fylke.

Meraker og Essandys er geologisk undersøkt. Resultatene finnes paa rektaugelkartene
Grubefeltet begrenses i nord av innsjøene Færen,

Langen og Fjærgen og i syd av en linje gaaende omtrent øst - vest omtrentlig over Ramsjø-en. I vest begrenses omraadet av linjen Gudaa station - Sonvand - Kongsrudhaugen - Bjørnlien - Fongen. Mot øst er begrensningsslinjen Gilsaaen, Dalaen og Fjærgen.

Inden dette omraade forekommer kobberholdig svovlkis og kobberkis paa mange steder, hvilket har gitt anledning til en aarhundredlang lønnende drift av Meraker gruber eller som det i gamle dage kaldtes Selbo Kobberverk.

Grubefeltet gjennemskjæres av Merakerdalen, Torsbjørkdalen, Dalaadalen og Stordalen.

Paa kartet (bilag /) vil sees indtegnet alle gruber og skjerp av betydning, likesom man paa det geologiske oversigtskart (bilag 2) vil finde avlagt de inden distriktet almindelig optrædende bergarter.

De viktigste gruber har vært Lillefjeld og Gilsaa samt Fondfjeld, Mandfjeld og Torsbjørk.

Kontor, direktørbolig, funktionærboliger, opberedningsverk med tilhørende bygninger og anlegg samt verkets gaardsbruk, Fossen gaard, er samtlige beliggende ved Fossen ved gaarden Tømmeraas, et par km. syd for Meraker Jernbanestation. Vaskeriet staar i forbindelse med Lillefjeld grube ved en taugbane og der er likeledes taugbaneforbindelse mellem vaskeriet og lastearrangementet ved Bynten paa Merakerbanen straks syd for Meraker jernbanestation.

Meraker grubefelt har vært kjendt og bearbejdet fra midten av det 18. aarhundrede. Vedrørende Selbo Kobberverks ældste historie henvises til Krafts beskrivelse og Brunnich-Prætorius' optegnelser og det svære materiale som forefindes i Stiftsarkivet i Trondhjem, samt professor Vogts Kobberets historie, og Prof. A. Hellands Norges

Land og folk.

Selbo Kobberverk blev oprettet i 1713 og var oprindelig anlagt paa grubedrift i nabobygden Selbo og Tydalen. Verket flyttet litt efter litt sin drift over til Meraker efter at de derværende rike malmforekomster var fundet i aarene 1740 - 1751. - Selbo verks drift, som tidligere hadde git et i økonomisk henseende temmelig slet resultat, tok efter denne flytning et stort opsving. Medens de i Selbo og Tydalen bearbejdede gruber kun hadde git et gjennemsnitlig utbytte av ca. $1\frac{1}{2}$ % garkobber av den smeltede malm gav Merakergrubene 5 - 7 % kobber. Merakergrubene har ved den senere drift vist sig at tilhøre Norges rikeste gruber med hensyn til malmens kobbergehalt. Efter flytningen til Meraker var verkets drifts overskud fra 1771 til 1871 gjennemsnitlig 55,25 %.

De tidligst optagne gruber i feltet er: Kongens grube (optat 1747), Dronningens (1747), Sonvanns (1748), Lillefjeld (1751 og 1760), Hammerskall (1769) og Gilsaa (1771). Senere er optat Fondfjeld (1820), Torsbjørk (1831) samt en række mindre betydningsfulde gruber og skjærp.

Det var særlig efterat Lillefjeld grube var fundet at Selbo Verks økonomiske tilstand blev væsentlig forbedret.

Efterat ^{Gilsaa} smeltehytte i 1769-70 var opført ved Gilsaaen, ca. 5 km. fra Lillefjeld grube, blev driften koncentreret om denne grube som siden altid har vært verkets hovedgrube.

Efterat Gilsaa hytte var opført i 1770 kjøpte selskapet det store Meraker gods med 55 gaarder. Verket fik derved erhvervet vandfald og betydelige skogstrækninger. Leilendingene kjørte kul og materialer.

Paa grund av de vanskelige transportforhold var verket i tidligere tid henvist til utelukkende at benytte trækul til smeltning av malmen. Produktionen blev i denne tid begrenset av tilgangen paa trækul, idet man ikke turde hugge mer i skogene end at smeltehytten ogsaa for eftertiden kunde være sikret tilstrekkelig tilgang paa trækul. Malmen fra samtlige gruber blev smeltet under ett og der foreligger saaledes ikke opgaver over de forskjellige grubers kobbergehalt.

Verket drev foruten Lillefjeld grube, som var hovedgruben ogsaa Torsbjørk, Fondfjeld, Mandfjeld, Gilsaa, Dronningen og flere andre gruber. Verket kom sig godt op fordi malmen i Lillefjeld holdt mere kobber og fordi smeltningen gik bedre.

Da Lillefjeld grube var rik nok til at yde det hele kvantum malm som kunde forsmeltes med den forhaandenværende kulmængde, blev de ældre gruber efterhvert nedlagt. Saaledes blev Hammerskallen nedlagt i 1775, Dronningens i 1791, Kongens i 1793, og Gilsaa i 1811. Driften i Selbu var kun svak. Selbu hytte blev nedlagt i 1798 og Tydalen hytte i 1799.

I 1828 blev hytten flyttet fra Gilsaaen til Nustadfossen i Meraker, hvorefter driften blev større og mer lønnende.

Paa grund av de lave kobberpriser blev verket nedlagt foreløbig i 1885. Samme aar gik verket over i Statsraad Astrups eie. Han var allerede tidligere hovedaktionær i selskapet. Da ~~driften~~ blev indstillet i 1880-aarene hadde verket indtil da haat et nettoutbytte av over 3,3 million kroner.

Efter at verket nu hadde skiftet eier, optokes paany drift av Lillefjeld grube, som igjen blev nedlagt i begyndelsen av 1895, hvorefter for en aarrække fremover al grube- og hyttedrift ophørte i Meraker.

I mai 1898 skiftet godset atter eiere idet grosserer Haugen i Drammen kjøpte det av Astrups dødsbo for 675.000 kr.

I aaret 1906 blev grubene utskilt fra Meraker gods og solgt til aktieselskapet Meraker Gruher, hvori hovedinteressenten var Metallgesellschaft i Frankfurt am Main, hvor selskapets hovedsäte var. Kapitalen var hovedsagelig tysk. Dette selskap satte en større drift igang. Der blev begyndt prøvedrift ved grubene Mandfjeld, Fondfjeld og Lillefjeld. Da grubene ligger meget spredt og for de flestes vedkommende ogsaa temmelig isoleret, har det været paakrævet at bygge flere taugbaner, saaledes en 17,5 km. lang bane til Lillefjeld, en 6,4 km. lang bane til Mandfjeld, og en 2,87 km. lang bane til Fondfjeld. Samtlige disse baner har sit endepunkt ved vaskeriet ved gaarden Tømmeraas. Fra vaskeriet fører en ^{830 m} ~~ca 6,5 km~~ lang taugbane fra lagrene op til Pynten ved Merakerbanen hvor

silo og sidespor blev anlagt.

Produktet sendes enten med jernbanen til Sverige eller til grubenes utskibningssted i Hommelvik hvor man har bygget siloer og lastearrangement.

Omtrent samtidig med at de her nævnte arbejder blev igangsat tok man fat paa bygning av en elektrisk kraftstation ^{paa 2400 HK} ved Turifoss. Denne kraftstation leverte kraft til grubedriften, opberedningen og til driften ved Meraker ^{bruk} ~~gode~~ samt til belysning.

Siden juli maaned 1904 blev ~~den~~ drevet prøvedrift ved M Mandfjeld grube, hvor utsigtene dengang syntes særdeles lovende, og ~~den~~ blev aaret efter fortsat med arbejder ved Mandfjeld, Fondfjeld og Lillefjeld gruber. Der blev ved Nustadfossen bygget et mindre knusnings- og opberedningsanlæg som kom igang i november 1905.

Man gik igang med en intens undersøkelsesdrift. Nordre F Fondfjeld skjerp blev lænset. Løvlibæk skjerp blev tat op. Den gamle Torsbjørk grube blev lænset til 120 m. dyp, men denne grube saa dog ikke særlig lovende ut, ^{hvor} ~~hvor~~ efter arbeidet ved den blev ~~x~~ stanset.

Ved diamantboringer blev foretat omfattende undersøkelser ved Fondfjeld, Torsbjørk, Lillefjeld og Gilsaa. Boringene gav dengang (1906) gode resultater ved Fondfjeld og Gilsaa. Ved Lillefjeld fik man derimot intet positivt resultat. Opfaringsarbeidet ved de nævnte forekomster blev dog fortsat, samtidig som man la særlig vekt paa fuldførelsen av taugbanene, vaskeriet og det nye kraftanlæg ved F Turifoss med tilhørende kraftledninger.

Grubene kjøpte vaaren 1907 Fossen Gård med 60 maal indmark samt havnegang og nogen skog. Paa gaardens grund blev samme aar bygget direktionsvilla, bestyrerbolig og kontorbygning ved Fossen. Videre kjøptes et par mindre parceller ved kraftstationen Turifoss, en tomt ved Pynten og en tomt ved Hommelvik med plass for kiselagere og anordninger for indlastning i fartøi.

Grubene hadde ifølge kontrakt ret til mot erstatning,

av Meraker Bruk at faa overlatt nødvendige tomter til anlæg og bygninger saavel i dalen som ved de forskjellige gruber.

Der betaltes til Bruket en royalty av kr. 0,50 pr. ton kisk med en kobbergehalt av over 2,5%. Denne avgift bortfalder naar det der er betalt ialt en sum av Kr. 150.000 .

I 1908 blev grubearbeidet indskrænket i væsentlig grad for at man hurtigst kunde faa anlæggene færdig . Saaledes blev kisktaugbanene færdigbygget i løpet av 1908. Mandfjeldbanen blev færdig i februar, Pyntenbanen i april, og Fondfjeldbanen i december dette aar . Samtidig blev sidesporarrangementet ved Pynten sat i bruk. Utskibningsanlægget ved Hommelvik blev sat i bruk i mai maaned samme aar. Kraftanlægget ved Turifoss blev sat i regelmæssig drift den 25. mai 1908.

Dermed var alle de ydre anlæg bragt i driftsfærdig stand i løpet av 1908, slik at man i dette aars sidste halvdel kunde lægge hovedvegten paa at naa den høiest mulige produktion. Ved denne fremgangsmaate led dog opfaringsarbeidet adskillig.

Der blev nærmest drevet rovdraft, hvorfor tilgangen paa kisk ved aarets utgang var liten, og det viste sig da driften kom gang at man ikke paa langt nok kom op i den forutsette produktion.

Av grubedrift hæv der i 1909 drevet produktionsdrift ved Mandfjeld grube og undersøkelses- og opfaringsdrift ved Fondfjeld grube, - samt endel skjærpningsarbeider ved Sonlfjeldene. Lilliefjeld grube blev holdt luns , men var ikke i drift. Man indskrænket i dette aar driften til kun at dække de allerede solgte kiskkvanta og i november 1909 blev alle funktionærer og arbeidere med undtagelse av kraftstationens folk opsagte. Allerede i december samme aar maatte man indta arbeidere igjen for at opfylde salgskontrakter. Der blev da igjen drevet produktionsdrift kun ved Mandfjeld grube og fortsatte undersøkelses- og opfaringsdrifter ved Fondfjeld indtil den hele drift blev definitivt indstillet den 20. mai 1910. En maaned senere , den 25. juni blev grubene sat under konkursbehandling og der blev derefter kun ført tilsyn og vedlikehold.

Efterat driften hadde ligget nede i ca. 3 aar begynte man tidlig paa vaarparten i 1913 med lensning av Lillefjeld grube (som blev holdt lens til m. dyp) Det blev videre truffet omfattende foranstaltninger til at bringe denne grube og Mandfjeld grube i fuldt moderne driftsmæssig stand. Desuten blev igangsat endel undersøkelsesarbejder ved Sagskjærpet. Bygningen av den 170 km. lange kraftledning fra Turifoss til Lillefjeld blev fuldenet i 1913.

Man var derefter i det følgende aar kun beskæftiget med videre forberedende arbejder, samt undersøkelse og opfaring av de tre største forekomster: Lillefjeld, Mandfjeld og Fjordfjeld, samt med diamantboringer ved og i Mandfjeld grube og ved Sagskjærpet uten at disse boringer gav egentlig resultat.

I begyndelsen av 1915 var man helt færdig til at sætte fuld kraft paa malm-brytningen. Men samtidig fortsatte man undersøkelses- og opfaringsarbeidet som da kun blev foretaget med diamantboringer, hvilke i det store og hele gav magre resultater.

I oktober 1915 fattet man den beslutning at bygge taugbane fra vaskeriet til Lillefjeld grube. Imidlertid ^{skjætte} kørte man malmtransporten vinteren over med 18 hester med slæder.

Vaskeriet maatte efter den lange driftstilstand underkastes en omfattende reparation og samtidig foretoges endel forandringer.

Produktionsdriften blev nu fortsat med stor kraft. Dog maatte man paa Lillefjeld indskrænke produktionen til det kvantum malm som følgende vinter kunde nedkjøres med hest.

I 1916 indtraadte exportforbud paa kobberholdig svovlskis, hvorefter al export blev formidlet gennem kisexportforeningen som var den eneste leverandør i landet som fik licence paa eksport av kobberholdig svovlskis.

Man ga i Lillefjeld grube særlig vekt paa at faa neddrevet og utbygget hovedskakten længst mulig, samt paa anlæg av to nye etager. Desuten forberedte man sig paa bygning av elektrisk kraftledning fra Lillefjeld til Galsaa grube.

Da den væsentlige del av produktionen herefter vilde bli

en kobberrikere raamalm end tidligere gik man til en større modernisering og utbedring av det gamle vaskeri for at gjøre dette skikket til at motta den raamalm, som man for eftertiden gjorde regning paa. Man drev paa grund av disse anlægsarbeider i 1917 ingen væsentlig drift.

Fra Mandfjeld grube ventet man ^{ikke lenger} ~~nu mere ikke~~ synderlige bidrag til produktionen, og i Fondfjeld grube var ogsaa ~~Malmtilgang~~ ene smaa. Man la derfor al vekt paa at bringe de kobberrikere forekomster i Gilsaa og særlig i Lillefjeld i god driftsmæssig stand. Den nye taugbane til Lillefjeld blev sat i drift i midten av mars maaned 1917.

Den 28. mai 1918 nedbrændte hele det gamle vaskeri med de tre tiliggende taugbanestationer. Derimot blev Pyntenbanen og malmlagrene reddet slik at export fortsat kunde finde sted. Det blev straks truffet bestemmelse om at gjennopbygge Lillefjeldbanens endestation. Derimot besluttet man at sælge banene ^{den for} ~~til~~ Mandfjeld og Fondfjeld, hvorefter driften ved disse gruber blev definitivt indstillet og er siden ikke gjenoptat. Hele Mandfjeldbanen blev straks nedtat og solgt. I slutten av august maaned 1918 var Lillefjeldbanen atter i drift. Dog var driften ved Lillefjeld grube ikke særlig jevn eller intens, hvilket hadde sin aarsak i de store vanskeligheter ved at opnaa license.

I mars 1919 blev driften ved Lillefjeld og Gilsaa gruber indstillet og blev senere ikke optat i løpet av aaret. Der blev i denne tid kun drevet opfaring i Lillefjeld grube. - Vaskeriet blev holdt igang for at behandle det allerede utbrudte gods.

I mai 1920 sattes atter malm-brytningen paa Lillefjeld igang med en mindre arbeidsstyrke.

Det blev i 1919 og 1920 utført temmelig indgaaende ~~Malm-~~ geologiske undersøkelser av hele grubefeltet, Men desværre gav

disse undersøkelser ikke videre lovende resultater. Undersøkelsene

blev utført av Bergingeniør Niels Schøyen, og nærværende rapport er hvad beskrivelsen av feltets og de enkelte forekomsters geologisk forhold angaar i alt væsentlig bygget paa ingeniør Schøyens arbeide ^{likeledes} Det geologiske oversigtskart over feltet er utført av ^{hans} Schøyen.

Geologi.

Vedkommende feltets geologiske opbygning henvises i det væsentlige til den tidligere omtalte i 1920 av ingeniør Schöyen utarbeidede rapport, av hvilke der ved ønskværdig imøtekommenhet fra A/S Merakers Grubers Direktør, Ingeniør Blom, blir tilstilt Norges Geologiske Undersøkelse en ^{de} kopi.

Feltets geologiske opbygning er meget analog ^{de} i det trondhjemske optrædende kisleforekomstens. Bergarten er den samme sterkt omvendte lerskifer der fra Røros strækker sig over den sydlige del av Guldalen over Tydalen ^{til} Selbo ^{til} Meraker. Som ved de øvrige kjendte gruber finder man ogsaa i Meraker over forekomstene større og mindre gabbromassiver. Kisleforekomstene i Meraker har for det meste et nord - sydlig strøk. De har et noksaa bratt fald paa 45° og mere.

~~Inden~~ Inden feltet optræder 3 hovedbergarter nemlig: glimmerskifer, gabbro og hvit granit (se det geologiske kart).

Vest for Torsbjørkdalen samt i Bjørnlien og Fongen staar gabbro med gange av hvit granit. Gabbroen er i dette parti skifrig mot den østlige grænse, men blir vestover mere masseformet og faar efterhvert en mere normal kornig struktur. Granitgangene kan delvis hetsvis være helt dominerende. Ogsaa disse er skifrige længst mot øst, men likesom hos gabbroen avtar skiffrigheten vestover mot toppene.

Øst for Torsbjørkdalen er glimmerskiferen den fremherskende bergart ^{der} og fører her en række større og mindre gabbrogange. Gabbroen ^{der} her mere kuppeformet utviklet og hæver sig op over terranget i knauser og hauger f. eks. ved Røsaas, Sneas og Storhusmandsberget o. s. v., idet gabbroen jo er haardere end den omgivende bergart. Glimmerskiferens farve kan være forskjellig, fra graasort til graabrun, sølvgraa, lys graa til graaviolett. Til dels er den kvartanyret.

Strøket er gjennomgaaende NNO med et fald som varierer fra næsten flatt til henimot steilt. I den søndre del av grubefeltet slaar strøket om og er her omtrent NNV og med et vestlig fald

paa omkring 45°.

I Hørraadal'en staar glimmerskifer i vekselagring med sandstensbænke av tildels op til 20 mtr. mægtighet. Sandstenen ligger som linser i skiferen og har i almindelighet finkornig struktur.

Hele feltet er i det hele tat karakteriseret ved glimmerskifere samt gabbromassiver og gabbrogange, samt en utallighet av hvite granitgange.

Der gaar to eruptivdrag gjennom feltet i hovedstrøkretningen N - S . Det ene (vestlige) gaar fra Kirkebyfjeldet i nord over Fondfjeld - Mandfjeld - Bjørnfjeld og Fongen mot syd. Det andet gaar fra Vægterhaug i nord over Røsaasen - storhusmandsberget og grubefjeld mot syd.

Mineralogisk ligger forekomstene de fleste andre kisle-
komster i vort land, idet hoveddelsene er svovlkis, kobberkis og
magnetkis.

De typiske kobberforekomster som Lillefjeld og Gilsaa fø-
rer rikere malm end de fleste andre kobbergruber i det trøndhjøm-
ske. De rene svovlkisgruber som Mandfjeld har en kobberfattig men
tilgjengelig meget svovrik og krystallinsk kis.

Der forefindes ogsaa en række impregnationsforekomster,
der til dels som Fondfjeld fører en saagodtsom kobberfri malm, ~~del~~
del, som flere av de mindre undersøkte forekomster, ~~ikke~~ ikke saa
vite kobberkis. Kisen er grovkrystallinsk saa impregnationsmalmen
skulde være lette at opberede.

Torsbjørk grube synes at innta en mellomstilling, idet
den fører en malm ^{med} middels kobber - og svovlgehalt opblandet med
hornblende og derfor vel neppe saa let at opberede.

Enkelte av forekomstene ^{indeholder} fører til dels ikke saa vite ~~zink~~ zink
~~gull~~ Kisen er praktisk tatt helt arsenfri.

I det vestlige felt ligger grubene Fondfjeld - Mandfjeld,
Torsbjørk og Kongen samt en hel række av skjærp. Det viser sig her,
ifølge Schøyen, at malmen altid ligger a) i ^{brondhjæmte} ~~den hvite~~ ~~granit~~ granit),
b) i det liggende av en ^{brondhjæmte} ~~granitgang~~ gang paa kontakten mellem denne og
gabbroen eller c) i gabbroen ~~nær~~ ^{brondhjæmte} nær det liggende av ~~granitgang~~ ^{brondhjæmte} gang.
Flere av de som har studeret disse forekomster holder paa at de er
dannet ved en pneumatohydrotogen dannelse (Vogt, Carstens, Schøyen).
Gabbroen i det liggende av kisgangene er ofte meget skifrig og klo-
ritskiferlignende og er ofte isprængt med store svovlkiskrystaller.
Impregnationszonens mægtighet kan være op til omkring 20 mtr.

Malmen bestaar av sulfidiske ertser, hvorav svovlkis er
den alt overveiende, dernæst zinkblende, kobberkis og til dels mag-
netkis. Malmen er altid krystallinsk og forekommer oftest med suk-
kerkornet ^{med korn av gjennomsnittlig 1 mm i diameter} struktur. Malmene av ^{brondhjæmte} "granitisk" op-
rindelse er i almindelighet svovl og zinkrike, men fattigere paa
kobber end de "gabbroidale". Malmene er lette at knuse p. gr. av
de store krystaller.

Kisene i det østlige eruptivdrag synes at være av gabbro-
idal oprindelse. Kisene forekommer altid i det liggende av gabbro-
en. Der kan flere steder tydelig paavises en vanlig magmatisk kry-
stallisationsfølge.

I forhold til de omgivende bergarter forekommer kisen
1) i glimmerskifer nær grensen mot gabbroens liggflate, eller 2) ~~3)~~
paa kontakten mellem gabbroen og glimmerskiferen eller 3) i gabbro-
en nær liggkontakten. Til 1) kan henregnes alle skjærp i Storhus-
mandsberget, Lillefjeld grube, Gilsaa grube, Svartaatjern skjærp og
skjærp i Gilsaafjeld. Til 2) kan henregnes Sagskjærpet og delvis Lil-
lefjeld grube. Til 3) hører Dronningens grube.

Kisforekomstene i dette gabbrodrag er jevnlig meget kobber-
rikere end det vestlige drags forekomster. Det østlige drag fører
betydelig mer magnetkis. Malmen er seigere at bryte og knuse da den
tildels forekommer dröi og ofte er iblandet kvarts.

Medens ~~saaledes~~ de ^{brødtjenestlige} "granitiske" forekomster i det væsentlige
er svovlkisforekomster, er de "gabbroidale" væsentlig kobberkisfore-
komster. Disse sidste fører ogsaa særlig lite zinkblende. Magnet-
kisen er ikke pentlanditførende.

Gruber, skjærp ertsforekomster.

Fondseid gamle grube

Fondfjeld berghalde & tyhobe

Fondfjeld skjærp. - Skaragruben

-----"----- no: 2,3,4,5,6,& 7

Furuhaugtjern

Gaasbæk

Gilsaa gamle grube

-----"----- berghalde & tyhobe

-----"----- smeltehytte, slaghaug

-----"----- Skjærp no:1,2,3,4& 5

Graabækhuset

Grubefjeld no: 1,2,3,4,5,6 & 8

Gösta

Hammerskallen grube

-----"----- skjærp

-----"----- no: 2,3,& 4

Jonas

Kaasemyr

Kongens grube

Knoll skjærp

Kongsgrubehaug skjærp no: 1,2,3 & 4

Krogstadaa

-----"----- nedre

Kluken no: 1,2 & 3

Langen

Langsund

-----"----- berghalde & tyhobe

-----"----- skjærp no: 1,2,3 & 4

Lille Angelli

Lillefjeld grube

-----"----- Berghalde og tyhobe

Lillekrogstadvold

Lilleskarbæk

Lomtjernet

Løvlibæk

-----"----- no: 1,2,3 & 4

Lillefjeld skjærp

Lillekrogstadvold no:2

Løvlibæk no: 5,6,7 & 8

Lillesøtervold

Mandfjeld gamle grube

-----"----- grube

-----"----- berghalde & tyhobe

-----"----- skjærp no: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10, 11,12,
13,14,15,16,17,18,

Moabæk skjærp

Nedrebrennen skjærp

Navelsaug skjærp

Ramskar

Renaabølet

Røsaas

Sagskjærpet

Sonvands kobbergrube

Sonvands molybdænnavvisning

Stadsaas grube

Storaasdalen skjærp

-----"-----"-----no: 2

Storbæk skjærp

---"--- --"--- no: 2 Kjærringmyrbæk

Stordalvold skjærp

-----"----- --"--- no: 1 &2

Storhaug skjærp

Svartaastjrn skjærp no: 1 & 2

Sonlifjeld skjærp

Torgerskuren skjærp

Torsbjörk grube

-----"----- berghalde og tyhobe

-----"----- skjærp no: 1,2,3,4,5 & 6

Ultimo skjærp

Vattenskjærpet

Vedrya skjærp no: 1,2 & 3

Væraasvolden skjærp

Vægterhaug skjærp

Øitrø

Graabæk no: 2

175 gr. & sky.

En masse av de her opregnede skjærp
har været uden økonomisk betydning og selvsagt
har derfor ikke holdt disse i hævd. De skjærp
og forekomster som nu ⁽¹⁹²²⁾ holdes forstet af
af Iuvaks grube & opsat paa efterfølgende
forkegnelse:

Fortegnelse over

A/S, M E R A K E R G R U B E R ' s

gruber og skjærp

1. Fristbevilling dateret 31. mai 1922.

"Lillefjeld grube", muthet 6/3 1894.

2. Fristbevilling dateret 31. mai 1922

1. Björnbæk skjærp,	}	Muthet 18/3 - 1919.
2. Bubæk skjærp,		
3. Dronningens grube,		
4. Dudu grube,		
5. Ebba skjærp,		
6. Finskar skjærp,		
7. Gilsaa hyttes slaghauger,		
8. Hammerskal grube,		
9. Jonas skjærp,		
10. Kongens grube,		
11. Langsund grube,		
12. -----'s berghalder,		
13. Løvlibæk skjærp,		
14. Torsbjørk grubes berghalder,		
15. -----'s		
16. Mandfjeld grube	Muthet 16/11 - 1910.	
17. ----- gamle grube	----- 29/8 - 1901.	
18. ----- skjærp no: 4 (Sydgruben)-	----- 29/8 - 1901.	
19. -----	muthet 29/8 - 1901.	
20. Sagskjærpet	----- 29/8 - 1901.	
21. Fondfjeld gamle grube	----- 1/8 1896	
22. Agnes grube	----- 10/3 - 1890.	
23. Diana eller Storjo grube	----- 10/3 - 1890.	
24. Renaabølet skjærp	----- 4/4 - 1900.	

4 Muthingsbrev dateret 26. september 1921.

1. Anna skjærp,	}	Søkt om fristbevilling
den 7/9 - 1922.
2. Brønntaug skjærp,		
3. Dalaa skjærp,		
4. Fondfjeld skjærp, - Skaragruben,		
5. Graabæk no: 2 skjærp,		
6. Gösta skjærp,		
7. Hammerskalen skjærp,		
8. Mandfjeld no: 1 skjærp,		
9. Røsaas skjærp,		
10. Stadsaas grube,		
11. Svartaastjern skjærp,		
12. Ultimo skjærp,		
13. Öitrö skjærp,		
14. Nedre Fondfjeld no: 1 skjærp,		
15. Peder Bentz skjærp,		
16. Björneggen skjærp,		
17. Dronningens grube no: 2,		
18. Grubefjeld skjærp no: 1		
19. Kraakstadaa Skjærp,		
20. Nedre Kraakstadaa skjærp,		
21. Lilleangel skjærp,		
22. Lillekraakstadvold skjærp,		
23. Lillesætervold skjærp,		
24. Ramskar skjærp,		
25. Storaasdaalen skjærp,		
26. Stordalsvold skjærp,		
27. Sonlifjeldets skjærp,		

4 6. Fristbevilling dateret 8. oktober 1922.

1. Gilsaa grube, muthet 2/10-1920.

Kun forekomster i det vestlige felt

De vigtigste i

DET VESTLIGE FELT

optrædende forekomster er i rækkefølge fra nord til syd følgende:

Lille Krogstadvold skjærp. ligger ca. 100 m. vestlig for Lillekrogstad-
volden i Kirkebyfjeldet ved Kraakstadaaen. ~~Anmeldt 28/11 - 1919.~~
Fører kobber- og svovlkis. ~~Søkt frist 7/5 - 1922.~~

Lille Kraakstadvold no: 2 ligger ca 600 m. nordøstlig
for foregaaende. ~~Anmeldt 28/11 - 1919.~~ Fører kobberkis.

Kraakstadaa skjærp. ligger ved Kraakstadaaen ca. 1450 m. nord for
jernbanelinjen ved Kraakstadaaen. ~~Anmeldt 4/4 - 1900. Søkt frist 7/5 - 1922.~~
Skjærpet har ifølge I. Kraft været sat i drift i 1828. Det blev
muthet av Selboe Kobberverk 2/1 - 1822. Skjærpet fører kobberkis og
magnetkis samt zinkblende imprægneret i kloritskifer..

Nedre Kraakstadaa skjærp ligger like ved jernbanelinjen ved
broen over Kraakstadaaen og paa vestsiden av denne. Fører
svovlkis. ~~Anmeldt 28/11 - 1919. Søkt frist 7/5 - 1922.~~

Renaabølet skjærp. ved den nedlagte plass av samme navn like ved
hovedveien vestligst i Meraker. Skjærpet ligger ca. 480 m. fra veien
og omtrent like langt fra gransen mot Øvre Stjørdalen. Fører kobberkis
og magnetkis. ~~Muthet 4/4 - 1900. Fristet 3/5 - 1922.~~

Blaastøten skjærp beliggende i Kirkebyfjeldet nord for Reinaabian
fører litt kobberkis, svovlkis og magnetkis.

Torgerskurens skjærp. ^{Som} ~~tilhørte Meraker grube i 1910 men er vistnok~~
~~svovlkis og kobberkis. Anmeldt 28/11 - 1919. Muthet 2/5 - 1900.~~
~~nu faldt i det fri. Skjærpet ligger omtrent 2 km. NV for Fondfjeld grube.~~

Finskar Skjærp ligger ca 400 m. nord for "Knollen" i Fondfjeld. Det
fører kobberholdig svovlkis. ~~Anmeldt 8/6 - 1916. Muthet 4/3 - 1919~~
~~Søkt frist 31/5 - 1922.~~ Litt skjærpningsarbeider er foretatt ^{her} i 1882-84.
Malmen ligger i en ^{brønne} ~~hvit~~ ^{emittgang} ~~granitgang~~ av ca. 5 m. mægtighet. Kisen er
mere finkornig end ved Fondfjeld grube og er zinkholdig. Kisgangen
er 0,30 m. bred. I det hængende staar en 3 cm. mægtig gang av næsten
ren zinkblende.

Bjørnbæk skjærp i Bjørnbækken NO for Fondfjeld skjærp fører svovlkis.
~~Anmeldt 8/6 - 1916 muthet 4/3 - 1919. sidste gang søkt frist 31/5 - 1922.~~

Moabæk skjærp i Fondfjeld ca. 15 m. vest for Moabækken fører svovlkis
og spor av kobberkis. ~~Anmeldt 28/11 - 1919. Kan ikke sees at være fristet.~~

Skaragruben eller

✓ Nordre Fondfjeld skjærp no : 1 fører kobberkis. Anmeldt 28/11 1919.
~~Søkt frist 7/9 1922.~~ Skjærpet ligger ca. 200 m. nord for Tøvlisbak skjærp
og ca 100 m. fra Kraftledningen til Mandfjeld grube.

✓ Nedre Fondfjeld skjærp no: 2 fører kobberkis . Anmeldt 28/11 1919
Beliggenhet ca. 250 m. nord for foregaaende.

Nedre Fondfjeld skjærp no: 3 Som foregaaende . Beliggenhet ca. 250
m. syd for Nedre Fondfjeld skjærp no: 1.

Øitrø skjærp

Fondfjeld grube med tilhørende skjærp.

Öitrö skjærp ligger ca. 600 m. NV. for Fondfjeld Grube. Skjærpet fører ~~Kobber~~ kobberkis og svovlkis i skifer. Det er ca. 5 dm. dybt. Der sees en svovlkisgang av ca. 1/2 m. mægtighet. I det liggende staar gabbro som er kisimpregneret i en bredde av ca. 20 m. Denne bergart er ~~en~~ omvandlet til en kloritskiferlignende opsmuldret masse.

~~Muthet 26/9 1921, søkt frist 7/9 1922.~~

Fondfjeld grube ligger i trægrænsen i østskraaningen av det 1098 m. høie Fondfjeld. Gruben ligger gunstig, nær bygden og vaskeriet, hvortil fører den 2,7 km. lange taugbane der dog nu efter branden i 1918 mangler endestation ved vaskeriet. Der er ført elektrisk kraftledning frem til gruben.

Gruben er optat omkring aaret 1820. Indtil aar 1895 da driften blev nedlagt er der fra denne grube leveret ca 1830 tons malm. Gruben har i sin tid været drevet som kobbergrube. Malmen har indeholdt 2,5 & 3,5 % kobber. Den var i en sjelden grad letsmeltende og blev med stor fordel anvendt som tilsætning ved smeltningen av de haardere malmsorter.

I Fondfjeld grube er ~~anlagt~~ indtil nævnte aar avbygget ca. 1269 m² ^{gangflade}, hvilke efter gamle beretninger har gitt ca. 1,4 tons pr. m².

Der er ved Fondfjeld drevet ganske omfattende undersøkelser. Ca. 500 m. nord for Gamlegruben er drevet Nye Fondfjeld grube efter kizonen. Midt imell'em disse to gruber er inddrevet en ca. 270 m. lang stol som træffer kizonen paa ca. 70 m. dyp efter faldet. Fra denne stol fører der saa drevet feltortef mot begge gruber. Gjennem feltorten sydover mot Gamlegruben er denne grube blit lænset.

I forbindelse med Fondfjeld grube kan ogsaa nævnes Løvlibæk skjærp som ligger søndenfor gruben, muligens i samme gangstræk, og i ca. 1300 m. afstand. Mellem Løvlibæk og Nye (Nordre) Fondfjeld skjærp har man ved diamantboringer konstateret kisimpregnation.

Ca. 100 m. nord for Gamlegruben sees i en skjæring en svovlrikere impregnation. Ca 60 m. længer nord er drevet ned den ca. 50 m. lange "synken" som i hele sin længde er drevet i fattig svovl-

kisimpregnation. I nogle skjæringer ca. 140 m. længer nord sees atter svovlrøk impregnation. Ved Nordre Fondfjeld Skjærp er kisimpregnationen 3 - 4 m. mægtig, indsluttende et par ca. 1/2 m. mægtige gange av forholdsvis ren svovlkis.

Den foran nævnte 270m. lange stoll overskar først et ca. 17 m. bredt impregnationsparti hvorav en inderste 4 à 5 m. mægtig zone av forholdsvis rik svovlkisimpregnation. Derefter gaar den gennem en 2 à 3 m. tyk kislefri kvartsit, hvorefter stollen igjen gaar gennem en ca. 5 m. mægtig fattig impregnationsmalm som blir fattigere og fattigere mot leiestedets hængende. Analyse av kislezonen utenfor kvartsiten viser 0,55 % Cu, 16,73 % S og 33,26 % Uopl. Analyse av den inderste kislezone ^{vnr} ~~er~~ 0,04% Cu 15,51% S og 32,74% Uopl. Deretter efter denne sidste impregnationszone at slæpsynken mot stollen er drevet.

I feltøttene mot nord og syd følges impregnationene som avvekslende er rikere og fattigere.

I det hængende av Fondfjeld grube optrær flere kobberkislestriper fra 1 til 3 dm. tykkelse. Mellem Gamlegruben og stollen har man paa et sted konstateret kobberkislegang av ca. 1/2 m. mægtighet. Analyse av denne skal ha git 12,61 % Cu, 22,16 % S og 38,37 % Uopl.

Det er ved boringer og røakninger konstateret impregnationsmalm hele veien mellem Løvlibæk og Nordre Fondfjeld skjærp, hvilket er en strækning paa ca. ¹⁸⁰⁰ 1800 m.

Ved feltøttene mot nord og syd fra stollen fører malmen efter analyser kun spor av kobber og 19 til 25 % svovl.

Feltort mot nord er drevet i kisimpregnation. Feltort mot syd gaar ogsaa for det meste i impregnation som paa enkelte steder koncentrerer sig til kislegang av mægtighet fra 0,25 til 1 m. Kobbergehalten er i denne feltort rent underordnet og Svovlprocenten 15 til 25 %. Der er dog længer sydover en stigende kobbergehalt. Saaledes viste en prøve tat av en 1/2 m. mægtig zone av kis og impregnation ca. 95 m. syd for stollen 3,57 % kobber, 24,04 % Svovl og 34,28 % Uopl. Videre sydover følger feltorten en bred zone kislestriper av variabel mægtighet og kun adskilt ved tynde lerskjøler. Enkelte striper fører nævneværdig kobbergehalt.

Ved tverslag mot hæng og ligg er konstateret mot det hængende

Kun kisimpregnation, medens to tverslag mot det liggende overskar
uren kieselgang av 1 $\frac{1}{2}$ m. mægtighet. Analyse av et av disse tverslag ca.
100 m. syd for stollen gav 0,29 % Cu og 36,9 % S.

Efter lønsningen av Gamle Fondfjeld grube har man uttat
gjennemsnittsprøver fra de forskjellige strosser og gjenstaaende mitler
Analysene gav i gjennemsnitt 33,9 % S og 3,71 % Cu. altsaa en god kobber
rik vaskemalm.

Malmen i synken i Gamlegruben har været nogenlunde ren kobber-
holdig kis av 0,5 til 1 m. mægtighet. Synken er neddrevet til ____ m. dyp

I impregnationsmalmen traf man paa en gang i det liggende. Gangen
er fulgt i 60 m. længde med stigort op til dagen. Mægtigheten varierte
fra 1/2 til 1 $\frac{1}{2}$ m. og var i midde 0,7 til 0,8 m.

Fra bunden av synken i Gamlegruben blev drevet feltorter mot
nord og syd. Man hadde her 0,2 - 0,5 m. mægtig kobberholdig kis som
blev avbygget.

Ca. 400 m. syd for stollens munding fandt og anmeldte man i
1917 3 anvisninger hvorav den ene fører kobberkis i delvis rene striper

Fondfjeld grube ligger i ^{hvit granit} ~~hvit granit~~. I sydlige skakt i gamle-
gruben kan sees en svovlkisimpregnation i granitholdig gabbro.
5 til 6 m. i det hængende er der ren gabbro.

I Gamlegrubens nordlige skakt sees en 0,5 m. ~~kisimpregnation~~
~~svovlkis~~ mægtig kieselgang i ^{hvit granit} ~~hvit granit~~ samt en 0,5 m. bred impregnations-
zone i det hængende, - ogsaa i ^{hvit granit} ~~hvit granit~~ impregnation i gabbroen.

I skakten over stollen ligger en 0,5 til 0,75 m. mægtig svovl-
kieselgang i kisimpregneret ^{hvit granit} ~~hvit granit~~. Granitens grænse mot gabbroen
er ikke synlig paa grund av overdækket terreng, men dens mægtighet
er mindst 10 - 15 m. Den er til dels skifrig i det liggende, og
masseformet og tæt, ^{hvit granit} ~~hvit granit~~ i det hængende.

I en strosse ca. 40 m. nordenfor ovennævnte skakt ~~sees~~
svak svovlkisimpregnation i omvandlet ^{hvit granit} ~~hvit granit~~. I det liggende
staar gabbro. Impregnationens mægtighet er et par meter.

I en liten skjæring ca 60 m. ^{nord} for stigebohyen sees
svovlkisimpregnation, delvis i gabbroskift, og delvis i ^{hvit granit} ~~hvit granit~~
Hvor impregnationszonen findes i hæng og ligg fine aars av
hvit granit, gabbro.

Ved Fondfjeld grube ^{blev} ~~drevet~~ i 1909 kun opfaringsdrift og da væsentlig ved drift av feltort ^{blev} ~~syd~~ fra stollen. I slutten av dette aar opførte arbeidet ved gruben fuldstændig.

Efter grubenes konkurs i 1920 tilendbragte man arbeidet med at føre feltort ^{blev} ~~syd~~ fram til gjennemslag med Gamlegruben. ^{blev} ~~feltort~~ ~~syd~~ fulgte under fremdriften en kisstribe med vakker kobberkis av op til 30 cm. tykkelse. Sydorten kom litt i det liggende før, og under Gamlegruben. Ved en kort stigort fik man gjennemslag og Gamlegruben blev derved lønset.

I juli maaned 1914 blev opfarings- og undersøkelsesarbeidet igjen paabegyndt. I Gamlegrubens bund paatraff man en gang paa 0,80 til 1,50 m. mægtig kobberrik svovlkis. Denne gang fulgtes med synk til et dyp av 10,6 m. Brytning igangsattes paa den fattige impregnation av mægtighet ca. 3,1 m. , over feltort ~~en~~ Syd, samt i det nyopfarede parti i Gamlegrubens bund hvor synken blev neddrevet yderligere 28 m. Gjennemsnittet ^{av} ~~av~~ utdreven malm herfra i 1915 var :

Impregnationen: 0,73 % Cu og 18,4 % S

Gamlegruben: 1,20 % Cu og 23,3 % S

Produktionens størrelse har ved Fondfjeld grube været avhengig av driften ved ~~de~~ andre gruber, idet man ikke kunde paasætte vaskeriet særlig meget av Fondfjeldgrubens fattige malm.

Ved nordre Fondfjeld skjær (paa nordsiden av den bratte sløyt nord for borakkeve) findes en svovlkisgang av $\frac{1}{2}$ m. mægtighet. I det liggende skaar hvit granit. I det liggende skaar gabbro som er kisimpregneret i en bredde av ca 20 m. Denne bergart er omvandlet til en klortskiferlignende opstuvet masse.

1904
Gruben har indtil ~~1904~~ gjenoptagelsen i 1904 produceret ca. 2800 tons
raagods. Den var før gjenoptagelsen i 1904 neddrevet omtrent til
stollniveauet og er drevet efter en kobberhældig svovlkisgang.

Grubens gamle avbyggede rum er beregnet til ca. 1225 m.²
og mægtigheten anslaat til ca. 2,25 m. Kubikmassen av utbrutt gods
blir da ca. 2755 m.³ Hvilket altsaa gir ca. 1 ton ~~raagods~~ pr. m.³
utbrutt berg.

I Fondfjeld skjerp er skakten drevet efter faldet. Kisgangen
har været temmelig uren og har hat en mægtighet av ca. 1,5 m.
Kisen har været skeidet som kis no: 1 og kis no: 2 (vaskegoods),
som i middel holdt 0,67 % Cu og 39,5 % S. (aer 1906).

I 45 m. dyp blev drevet en 20 m. lang feltort mot nord samt
to tverslag mot det liggende. Kiszonens mægtighet varierer mellem
2 og 5 m. og bestaar av impregnation og kisstriper. Stripenes mægtig-
het er meget variabel fra faa cm. op til 3/4 m. Kobber-gehalten er
lav, men syntes at tilta mot dypet.

Det er i 1906 boret flere diamantborhul nord for skjærpet,
hvorved man paa flere steder paatraf kisgang av ca. 1 m. mægtighet
som førte 0,06 % Cu og 30 - 47 % S.

Syd for skjærpet paatraf man en impregnation mellem skjærpet
og Gamle Fondfjeld grube. Impregnationens rikholdighet opgives at
tilta almindelig mot dypet.

Fondfjeld Nyakjerp er undersøkt ved en synk. I et dyp av 22,6
m. blev anlagt feltorter mot nord og syg. Malmen er 30 til 60 cm.
mægtig i synken, men avtok hurtig i ortene til kun spor av malm.

Lövlibæk skjærp Fører kobberholdig svovlkis. Anmeldt 8/6 1916.

~~skjærpet Mathes 18/3 1919. Fristbevisning 31/5 1922. Skjærpet~~
^{ligger}
~~beliggenhet~~ er et par hundre meter syd for Fondfjeld Gamlegrube.
ca. 170 m. syd for Lövlibækken.

Der er drevet ind en stoll 54,6 m. lang indtil man paatraf rent hængfjeld. Nogle meter fra skram paatraf man en ca. 1/2 m. kisimpregnation. Der anlagdes en stigort efter kisimpregnationen mot den fra dagen anlagte slæpsynk.

Stigorten førte ikke nævneværdig gangmen kun en mindre mægtig impregnation.

Som videre undersøkelse anlagde man en dagstrosse fra synken og nordover efter en ca. 1/2 m. mægtig kisgang som efterhaanden avtok i mægtighet.

Forekomsten er opgit. Man antar at den ikke er en direkte fortsættelse av Fondfjeld grube, men at den optrær noget til det liggende for denne.

Der er ~~fra~~ skjærpet produceret ca. 300 tons opberedningsgods.

Graftaas grube Ligger i den sydlige del av Fondfjeldfættet omtrent 1000 m. syd for Gamle Fondfjeld grube. Forekomsten fører svovlkis med 1,5 til 3 % Cu.

Storaasvold skjærp fører kornet svovlkis. Anmeldt 28/11 1919.

~~Søkt frist 7/9 1922.~~ Skjærpet ligger i et lite bækkeleie vest for Storaasvolden i Fondfjeld.

~~Storaasvold skjærp fører kornet svovlkis. Anmeldt 28/11 1919. Søkt frist 7/9 1922.~~

Graa-bæk skjærp Anmeldt 28/11 1919. Skjærpet ligger Ca. 400 m. syd for Graabæk i Midtufjeldet mellem Mandfjeld og Fondfjeld gruber. ~~Søkt frist 7/9 1922.~~

Bakbæk skjærp fører svovlkis. Anmeldt 8/6 1916. ~~Anmeldt 4/3 1919.~~

~~Fristet 3/3 1920.~~ Skjærpet ligger ved fremre Bakbæk ca. 1000 m. nord for Mandfjeld grube og ca. 1000 m. syd for Storbækvolden.

Der foregik litt skjærpningsarbeider her i 1894. ^{2/3}

Mandfjeld grube med tilliggende skjærp.

*Overgitt tegning over
alle gruber og skjær.*

Mandfjeld Gamle grube fører svovlkis. Muthet 18/8 1919. Fristbevilling dateret 31/5 1922.

Mandfjeld grube. Muthet 16/11 1919. Fristbevilling dateret 31/5 1922.

Mandfjeld Skjærp no: 1 fører Kobberkis og Svovlkis. Annelet 28/11 1919.

-----"-----"-----"----- 2 fører -----"-----"-----"

-----"-----"-----"----- 3 fører -----"-----"-----"

2 beliggende i vestre skraaning av Mandfjeld
Gamle grube ca. 1000 m. SSW for Mandfjeld grube.

-----"-----"-----"----- 4 fører svovlkis Muthet 29/8 1900. Fristbevilling dateret 31/5 1922. Beliggende ca. 280 m. syd for Mandfjeld Gamle grube.

-----"-----"-----"----- 7 Muthet 28/8 1901. Fristbevilling dateret 31/5 1922. Beliggende ca. 250 m. nord for Mandfjeld Gamle grube.

Mandfjeld grube

ligger 595 m. over havet i Østskraaning av det 1006 m. høie Mandfjeld søndenfor Merakerdalen. Til grubene fører vei gjennom Torbjørkdalen. Gruben er helt nedlagt. Den ca. 6,5 km. lange taugbane mellom gruben og vaskeriet ^{ved} Fossen er nedrevet og solgt.

Gruben blev i sin tid undersøkt med tanke paa at finde kobbermalm. Imidlertid viste gruben sig at være relativt ^{fattig} paa kobber men til gjengjæld særdeles svovlrík. I middel har analysene git ca. 1 % Cu og ca. 43 % S. Kobbergehalten har vist sig at tilta noget mot dypet. Strøket er NNO-SSW og faldet ca. 45 til 50° vestlig

Forekomsten ligger i ^{hvithjennitt} ~~hvithjennitt~~ som anstaar saavel i hæng som i ligg. Mægtigheten er i søndre del av gruben 1 - 1,25 m. og i nordre del ca. 0,75 m. Gabbroen sees at kile sig frem i dagaapningen enkelte steder i det hængende.

Forekomsten er paavist i dagen i en længde av 350 m. Grubens ~~utstrækning~~ i felt er henimot 450 m. I grubens sydlige del skal ifølge gamle beretninger gjennemsnittsgehalten være ca. 1,5 % Cu og 46 - 48 % S. I grubens midtve del har man et ca. 100 m. langt parti hvorav man ~~har~~ uttagne prøver har fundet en gjennemsnittsgehalt av 0,75 % Cu og

og 44 - 46 % S. I prøver fra grubens nordlige del viser analysene gjennomsnittlig 1,73 % Cu og 44,35 % S. I det store og hele er dog grubens sydlige del kobberrikere end den nordlige. Man holdt ved avbygningen ut fra hinanden disse kobberrikere og kobberfattigere partier.

Kisen i Mandfjeld optrer kompakt og holder som ovenfor vist en temmelig høi svovlprocent. Kisen behovet for det meste ingen opberedning men gik til export slik som den kom fra gruben. Kisens kvalitet er meget god. Den holder ikke arsen eller bly og zinkgehalten er i almindelighet relativt liten.

Gruben løses ved en 225 m. lang stoll der fra øst er drevet ind paa malmen og har truffet denne paa et dyp av ca. 55 m. efter faldet. Samtidig er der drevet en sløpsynk kaldet "Kranglesynken" fra dagen ned til gjennemslag med stollen. I stolletagen er der fra stollen av drevet feltorter mot nord og syd.

Ca. 80 m. nord for stollen ligger den saakaldt Nordgruben. Av *grube*-kartet vil man endvidere finde beliggenheten av: Midtgruben, Zinkorten, Solbergssynken og Sydgruben. (Bilag 4). Ca. 40 m. syd for Midtgruben er fra dagen neddrevet Sydlig synk no:1 til stolletagen.

I stolletagen i feltort mot nord haves sammenhengende kising helt til omtrent ret under Nordgrubens nordlige stoss. Gangens mægtighet har varieret mellem 0,25 og 0,50 m., i gjennemsnit 0,40 m. med omkring 1,1 % Cu og 45 - 48 % S. som mot nord avtar til henholdsvis 0,64 og 25,45%. Til at begynde med var mægtigheten i denne feltort mot nord ca. 1,5 m. I etagen ovenover anstod ca. 2 m. mægtig kis.

er Tænker man sig en linje trukket fra et punkt i dagen beliggende midt mellem Nordgruben og Kranglesynken, og ned til Kranglesynkens like bund, vil man nordenfor denne linje ha et kobberrikere og like søndenfor et kobberfattigere parti. I feltorten i Övre etage (over stolletagen) tiltok kobbergehalten jevnt fra denne linje og nordover til Nordgruben, fra 1,13 til 2,37 % Cu, hvorefter den igjen syntes at avta. I den nedenfor liggende feltort i stolletagen kunde en tilsvarende stigning i kobberprocenten iagttages, medens svovlgehalten holdt sig paa omkring 47,2 %. - I partiet søndenfor nævnte linje er kobbergehalten anslaaet til ca. 0,80 %.

~~Kranglesynken~~

Kranglesynken er neddrevet efter en kisgang paa 1,5 a 2 m. Mægtighet. Analyse av malmen viste her 0,85 % Cu og 44,86 % S samt 7,08 % Uopl.

I feltort mot syd i Stolltaget har kismægtigheten til at begynde med under fremdriften vært omkring 2 m. Kisen har her ofte vært sterkt forurenset av zinkblende. Man drev denne feltort først efter en kisgang i det liggende indtil malmen ca. 45 m. syd for stollen kilet sig ut. Ved et kort tverslag ind mot det hængende traf man imidlertid atter en kisgang, som dog ogsaa forsvandt omtrent under Sydlig synk no: 1. Gangens mægtighet hadde hittil varieret mellem 0,35 og 1,25 m. med en gjennemsnittlig mægtighet av ca. 0,55 m. Ved videre fremdrift av denne feltort gik den i en ca. 30 cm. mægtig zinkholdig svovlkis. Feltort mot syd blev i 1909 drevet til gjennemslag med Sydgruben og forbi denne. En del analyser fra denne drift hitsættes:

Ca. 90 m. nord for Sydgruppen	1,65 % Cu	og 39,6 % S.	
" 70 " " " " " " " "	6,82 % Cu	og 37,98 % S	og 5,41 % ^{Zn}
35			
" 35 " " " " " " " "	1,67 % Cu	Og 34,67 % S	

Gjennemsnittsanalyse av gangen i ca. 50 m. længde nord for Sydgruben viser: 3,28 % Cu og 31,66 % S samt 8 % Zn.

Fra Stolltaget blev ved stollen neddrevet en slæpsynk mot dypet efter en kisgang med gjennemsnittlig mægtighet av ca. 1,8 m. Samtidig konstaterte man ved borhul optræden av mindre kisgange saavel i det hængende som det liggende. Der hitsættes to analyser fra denne synk.

5 m. under Stolltaget 1,16 % Cu 47,78 % S og 4,86 % Uopl.

10 " " " " " " " " 1,27 % Cu 41,48 % S og 19,59 % Uopl.

I Hovedskakten var under dennes videre ~~xxx~~drift mægtigheten av kisen ca. 2,6 m. 30 meter under stollen blev her en ny etage anlagt. Paa dette dyp holdt kisen 1,4 % Cu og 45,97 % S. I denne nye etage, Etage I, blev drevet feltorter mot nord og syd. Mot nord hadde kisen en mægtighet av 1,67 m. som senere avtok til ca. 1 m. I feltorten mot syd var mægtigheten 0,63 m. Denne syddort blev svinget ind mot det hængende. Kisen forsvandt her helt.

Det er især de store og ubegavede storpartier i rekholdighed i grubens forskellige partier. Partiet indtil ca. 20 m over Stolltaget har været meget lusefyldt. Kisen har optrædt i klumper. Flere store omfærede partier hvor man mente å ha konstateret mægtig gang har i det indre holdt en lita mægtig gang.

Zinkorten er drevet i partiet mellom stollniveauet og dagen.

Orken
~~Otreen~~ er drevet i ca. 40 m. længde og førte i begynnelsen en sterkt zinkholdig kis, som senere gik over i en kobberrik med lite zink og *med* ~~høide~~ en mægtighet av 1,5 - 2 m. Kobbergehalten var ca. 2% , som tiltok mot dypet.

I Sydlig synk no 1, som er neddrevet ca. 40 m. syd for Midtgruben har kisgangens mægtighet varieret mellom 1 og 2 m. Analyse herfra viser 1,16 % Cu , 46,10 % S og 5,74 % Uopl.

Ca. 75 m. nord for Sydgruben blev anlagt " Solbergsynken ", som helt og holdent blev drevet i malm. I 5 m. dyp holdt denne 4,89 % Cu og 39,46 % S . Ved prøvehul konstatertes en mægtighet paa vel 4 m. Malmen førte lenger nede i synken 3 - 5 % Cu , 3 - 3,5 % Zn og 34 - 39 % S.

Der er omtrent ret over Solbergsynken drevet gjennemslog fra Stollniveauet til Zinkorten. Man hadde her en kobberrik kis, som ogsaa holdt adskillig zink. Man skeidet ut kobbermalm og stykzinkkis.

I Sydgruben anstaar to kisgange av omtrent 1 m. mægtighet. og i det liggende av disse optrær en zinkblendeholdig kisgang.

I slutten av driftsperioden indtil 1910 blev der kun drevet omkring Kranglesynken, nord og syd for denne til omkring Sydlig synk no: 1, samt paa bergrestene i Övre Etage. I den allersidste driftsperiode foregik driften omtrent utelukkende paa partiet over Solbergsynken.

De avbyggede partier er forstemplet eller gjensat ved nedbrytning av det hængende. Omkring Midtgruben er rummene muret eller gjensfyldt,

I 1914 blev diamantboret to hul (134 m.) i grubens ^{strøbretning} i syd uten at paatræffe drivværdig malm. Inde i gruben blev boret fire hul (245 m.) som heller ikke konstaterte nogen drivværdig malm. Som følge av de ugunstige resultater av undersøkelsesarbeidet drev man senere kun brytning av malm. Denne brytning forgik væsentlig paa det begrensede parti over Solbergsynken. Malmtilgangene ved Mandfjeld grube som i de foregaaende aar hadde leveret hovedkvantiteten av raamalmkontingenten viste sig at svigte helt. Man fortsatte kun med brytning av den kjendte malm, hvor mægtigheten (partiet over Solbergsynken) varierte fra 0,5 til ~~2~~ 2 m., undtagelsesvis 3 m. Raamalmen

holdt i gjennomsnit 1,82 % Cu , 25,83 % S, 5,26 % Zn og 32,20 % Uopl.

Der blev i 1915 boret tre diamantborhul i grubens strøkretning mot nord og syd. Der konstateres impregnationszoner som dog ikke hadde drivværdig mægtighet.

Gruben blev i 1916 - 17 ansett som utdrevet idet kun et mindre malmkvantum paa nogle faa 1000 tons gjenstod. 6te februar 1918 blev det besluttet at indstille driften ved Mandfjeld, idet man ikke fandt det regnidgssvarende at drive en saa fattig grube.

Veirveksling og lønsning har aldrig budt paa vanskeligheter .
n av skakten danner en vandsump. Noget høiere oppe er drevet et lite tver-
Nogen kunstig veirveksling har man ikke behøvet at anordne.
som pumpestandplass. Man brugte tidligere en liten pumpe drevet med kom-
Man anskaffet i 1908 boremaskinanlæg ved gruben. Kompressor an-
luft.

lægget blev anbragt i et dertil utsprængt rum i stollens indre ende.

Anlægget bestaar av en kompressor med en 60 HK motor samt beholder for luften. Man anskaffet i 1909 14 boremaskiner, hvorav 13 mindre hammere og en større søleboremaskine. Anlægget blev leveret av Chicago Pneumatic Tool Co. Boremaskinene blev i 1914 utskiftet med 6 stk nye borhammere av type M. C. 32 Ingersoll Rand.

Stollens forlængelse i dagen er overbygget frem til den tidligere taugbanestation. Der staar endnu ved gruben en administrations- eller stiger-bolig samt et par barakker og en stor transformator-kiosk

Mandfjeld skjærp no 3 ligger ca. 1200 m. SSW for Mandfjeld grube.

Der optræder en 0,3 - 0,4 m. bred svovlkisgang i hvid granit. Her findes ogsaa magnetkis i større mængder en vanlig ved de granitiske forekomster i Merakerfeltet. Hvid granit staar baade i hæng og ligg. Strøket er NNØ og faldet ca. 50° vestlig.

~~~~~

Tilteskarbæk skjærp ligger i Tilteskarbækken lige nord for Tørsbjørk grube. Anmeldt 7/3 1904. Er ikke Fristet.

Sonlifjeld skjærp ligger øst for ^Sonvandene i ^{(ets sydlige skraaning,} Sonlifjeld og ca 400 m. syd for Storskarbækken. ^{& 26/11-1919} Anmeldt 10/12 1910. Muthingsbrev dateret

26/9 1921. Søkt frist 7/9 1922. Fører Kobberkis og svovkis.

Sonvandets kobbergrube ved Sonvandfører impregnation av kobberkis og magnetkis i kvartsskifer. Ialt fire muthinger, av 16/4 1902 og

9/7 og 14/12 1906. Har været i drift omkring 1850. Er tidligere eiet

og drevet av Sælbo Kobberverk. ^{fra aar 1748.} Det kan ikke sees at tilhøre A/S Meraker gruber nu.

Torsbjörk grube

Ligger like vest for Torsbjörka ca. 3,5 km. syd for Mandfjeld grube .

Gruben blev opstillet i aaret 1831. og er i sin tid drevet sterkt. og har leveret en stor produktion.

Torsbjörk grube er en kobberrik forekomst som fører malm med ca. 3 % Cu.

Det i aarene 1837 - 1870 utbrudt raagods har git:

17,71 % malm no: 1

2,79 % vaskemalm

0,55 % vaskelig

0,86 % soldsætningsmalm

Smelttemalm tilsammen	= 21,91 %	a 5% Cu	} Gjennemsnit 3 % Cu
Tvilsalm (1 a 2 % Cu)	14,78 %	a 1,5 % "	
Svovlkis (1 a 2 % S)	10,53 %	a 1,5 % "	
Cu og 38-40 % S	47,22 %		

Den forsmeltede malm har for aarene 1831 - 62 gennemsnitlig git 4 % garkobber. Uagtet de store beholdninger af tvilsalm og svovlkis ikke har kunnet nyttiggjøres, har denne grube, der ialt har leveret 13.600 tons smelttemalm, git et nettoutbytte av ca 166.000Kr.

Gruben har en ganske liten utstrækning i felt, nemlig ca. 50 m. og er antagelig ca 210 m. dyp. Gruben er altsaa drevet paa en forholdsvis kort malmlinse, men relativt mægtig. En prøve tat i gruben gav ca. 3 % Cu og 38 % S. - altsaa en kis middelsrik saavel paa kobber som paa svovl.

Anstaaende kis i gruben har været sat til ca. 10.000 tons a 3 % Cu og 35 - 45 % Svovl. Av berghaldene fandt man en gennemsnitsgehalt av 1,8 % Cu og 36,3 % S.

~~Torsbjörk grube er muthet 18/8 1919. Fristbevilning er dateret 31/5 1922.~~

~~Torsbjörk grubes berghalder og tyhobe er muthet og fristet som for selve gruben angit.~~

Strøket er N 10° Ö og faldet ca. 45° vestlig. Forekomsten ligger i en sterkt skifrig kloritskiferlignende gabbro. Like i kisingens hængende optræder en nogle dm. mægtig granitinjektion. Terrenget

rundt dagaapningen er svært overdækket saa det er ikke meget at se utenom det nævnte. Malmen er væsentlig kobberkis og svovlkis og holder mere kvarts ~~ikke~~ end de øvrige granitiske forekomster.

I april maaned 1905 optoges gruben paany. Den blev lænset, og oprenskningsarbeider m. v. sat igang. Gruben blev lænset til 120 m. dyp. Faldet er gjennemgaaende ca 45° .

Gruben er tidligere drevet paa rov og undergik derfor under lænsningen ras paa ras. I et dyp av 120 m. var den omtrent gjenpakket av nedfaldende sten.

Gruben er drevet efter en stokformet forekomst med liten utstrækning i felt, men med betydelig utstrækning mot dypet. Der optrær to kisgange som kun er adskilt ved et faa tommer tykt graat berglag. Mæktigheten av hver av gangene varierer mellem 0,75 og 1,5 m. Den underste er den kobberrikeste og den hvorpaa avbygningen hovedsagelig har fundet sted, medens kis efter den øvre gang fremdeles staar igjen i det hængende. Der anstaar ogsaa kis i grubens bund. Det er en vakker kis, med kobber- og svovlgehalter som foran nævnt.

Fra berghaldene utsorterte man i 1907 ca. 4000 tons kis til opberedning i det nye vaskeri. Analyse av denne kis gav:

1,47 % Cu   36,52 % S   og   10,68 % Uopl.

2,14 --"---   35,94 --"   og   10,04 ---"---

I 1906 konstatertes ved diamantboringer kisimpregnation i strökretningen ca. 100 m. nord og syd for gruben. Forekomsten antas derfor at före kompakt kis i det midtre 20 - 40 m. lange parti og kisimpregnation ut gill sidene. Forekomstens utstrækning i felt er derfor rent ubetydelig.

I 1917 kjörte man med hest til vaskeriet 2989 tons utskeldet berghaldegods, som holdt 1,75 % Cu og 32 % S. Omkostningene for dette gods utgjorde kr 10,31 pr. ton.

Vandtilgangen til gruben er liten.

*Denne grube maa være god nok
og karter i verden.*

Kongens grube

Kongsgrubhauzen?

er den sydligste forekomst av de i det vestlige eruptivdrag.

Gruben ligger ^{paa Vestkanten af Kongsgrubhauzen} paa vestsiden av Torsbjørkdalen, ca. ¹² km. nordvest for Lillefjeld grube og ca. 7 km. Sydsydøst for Torsbjørk Grube.

Gruben blev optat i 1747 og blev drevet til 1793 da den blev nedlagt. Den er den ældste av de gruber Sælbo verk i sin tid optok i Meraker. ~~Den har været drevet paa kobber-~~ Den har vært drevet paa kobber-
kis. Strøket er Nörd - Syd og faldet 40 til 45° vest.

Mægtigheten skal ha vært fra 0,25 til 0,80 m. Den fører ogsaa noget svovlkis.

Gruben skal ifølge gamle beretninger være ca. 43 m. dyp.

Ifølge en opgave skal gruben i gammel tid ha leveret ca. 4250 tons malm til smeltehytten.

I en anden beretning heter det at der av malm fra Kongens og Dronningens gruber i aarene 1748 til 1760 ved Sælbo hytte blev forsmeltet 3947 tons.

"Den samlede smeltning ved hytten 1748 - 1760

" 8826 tons som utbragte 295,2 tons kobber.

" hvorav 4879 --- malm fra Pr.

" Christians grube i Sælbo 117,6 ---

" a 2,41 %

~~" 8826 tons som utbragte 295,2 tons kobber.~~

" Difference = 3947 tons fra

" Kongens & Dronningens grube 177,6 ---

" utbragte ..... 177,6 ---

" eller 4,5 % garkobber.

~~Gruben er lukket 18/6 1919. Fristbevilling er dateret 31/5 1928.~~

~~Forekomsten~~ ^{brudhjemmet} ~~hvor~~ er kuglet til hvidt grønt. Gruben fører
svovl- og kobberkis med meget zinkblende. Mægtigheten
er temmelig variabel; - når det utgaaende i lagene fra
2 til 3 op til 5 dec. og mere. Man kan tydelig adskille
to ontrent parallelle gange. Den i det hængende
før mest kobberkis og svovlkis. Gangen i det
liggende før mest zinkblende. I det liggende
av sidstnevnte gang, skal normalt være til
grovkornig gabbro. I det hængende skal
hvidt grønt brudhjemmet

er om
heden
for
Grunden
den er
XXXXXX
kin. Str.
12
og tegon
171
1930 tom
I
Dronning
formet

De vigtigste i

DET ØSTLIGE FELT

Optrædende forekomster er i rækkefølge fra nord til syd følgende:

1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930

Langen skjærp ligger ca. 1200 m. ret nord for indsjøen Tangen.

Forekomsten fører kobberkis og svovlkis. Muthet 4/4 1900.

~~Anmeldt igjen 28/11 1919, men kan ikke sees at være fristet nu.~~

Nedre Brannen skjærp ligger i Kamfjeld ca. 3000 m. nord for

Gudbrandsviken i Fundsjøen. Fører svovlkis. ~~Anmeldt 10/12 1914 og~~

~~28/11 1919.~~

Lille Angeli skjærp ligger SW. for Vikvolden og ca. 1000 m. NW for

Lilleangeltjern. Forekomsten fører kobberkis i kvarts.

Muthet 7/3 1904. ~~Anmeldt 28/11 1919 og muthingsbrev dateret~~

~~26/9 1921. Søkt om fristbevilling den 7/9 1922.~~

Vægterhaug skjærp ligger nær indsjøen Fjærgen like øst for Vægtertjern. magnetkis,

Skjærpet fører kobberkis og svovlkis. Det blev lænsat i 1891, men

blev forlatt igjen efter en kortvarig drift. Forekomsten blev

muthet av Sælbo kobberverk 2/1 1822. Senere er det muthet 1/8 1896,

atter anmeldt 28/11 1919, ~~men kan ikke sees at være hørdt i høvd nu.~~

Storhaug skjærp ligger syd for "Viamyren" i Stadsaasen. Det fører kob-

berkis i skifer. ~~Anmeldt 28/11 1919. Kan ikke sees at være hørdt i~~

~~høvd nu.~~

Stadsaas Grube ligger nord for Meraker jernbanestation og ca. 2,5

km. syd for Vægterhaug skjærp, ved Nustad søtervei til Fjærgen.

Forekomsten fører svovlkis, kobberkis og magnetkis. ~~Gruben er anmeldt~~

~~28/11 1919, muthingsbrev er dateret 26/9 1921. Søkt om fristbevilling~~

~~7/9 1922.~~ - Forekomsten er ikke utpræget leieformig. Malmen fore-

kommer i en utydelig skiktet krytallinsk skifer. Gruben er ca. 12 m.

dyp. Mægtigheten er i dagen ca. 12 cm. men tittar mot dypet og er i

ca. 6 m. dybde omkring 30 cm., som her for størstedelen er nogenlunde

ren kobberkis. Strøket er nördøst og faldet ca 40° nordvest.

Gruben blev indstillet i 1850 som udrivværdig.

Lillesøtervold Skjærpl ligger ca. 600 m. vest for Lillesøtervolden

nord for jernbanelinjen og mellem Evjebækkene. Skjærpet fører kobber-

kis. ~~Anmeldt 10/12 1914 og 28/11 1919. Muthingsbrev er dateret~~

~~26/9 1921 og fristbevilling søkt den 7/9 1922.~~

Hammerskallen grube & skjærp

Hammerskallen grube ligger ^{ca 4 km.} ~~ca 2000 m.~~ øst for Meraker jernbanestation ved jernbanelinjen. ^{med Koppermalm} Forekomsten fører impregnation av kobberkis og magnetkis samt svovlkis i kvartsskifer. Mægtigheten har vært op til omkring 0,5 m., men som regel mindre. I den øvre del var gruben ca. 1,2 m. bred og lang men utvidet sig ~~markdypning~~ i dens ~~høye~~ nedre del til en utstrækning i felt av ca. 7 meter. Gruben blev fattigere mot dypet og i dens bund stod kun striper av kis. Forekomsten stryker nordøst og har et fald av ca. 40 - 45° mot nordvest.

~~Gruben er helt uinteressant.~~ - I 1885 optokes forsøksdrift ved gruben i fire maaneder hvorved utvandtes 9 tons kobbermalm a 5 % Cu. Gruben er 24 m. dyp med litt malm i sidene, som dog forsvinder i bunden.

~~Gruben er anmeldt 8/6 1916, muthet 18/3 1919 og~~

~~Hammerskallen skjærp~~ fristbevilling dateret 31/5 1922.

no: 2

Hammerskallen skjærp ligger 20 m. nord for jernbanelinjen ved pæl 85,6 like ut for linjen og paa jernbanens grund. Skjærpet fører kobberkis i skifer.

Hammerskallen skjærp fører kobberkis i skifer. Anmeldt 28/11 1919. Beliggenhet ca. 1000 m. nordøst for Hammerskallen grube ved jernbanelinjen. Kan ikke sees at være fristet.

Hammerskallen skjærp no: 4 fører svovlkis. Anmeldt 28/11 1919, (Tidligere muthet 31/10 1910) Kan ikke sees at være fristet. Beliggenhet paa søndre side av jernbanelinjen ca. 10 m. fra denne mellom pæl 85,4 og 85,5

Hammerskallen skjærp no: 3 fører kobberkis. Muthet 31/10 1910, Igjen anmeldt 28/11 1919. Beliggenhet ca. 600 m. nord for jernbanelinjen og ca. 800 m. nordøst for jernbanelinjens undergang ved Skaara. Navelhaug skjærp fører kis. ~~Anmeldt~~ Muthet 4/4 1900. Anmeldt paany 28/11 1919. Beliggenhet i Navelhaug øst for Balaadalen ved søterveien til Sanaatølden.

Ca. 15 m. nord for gruben er drevet en synk 5 m. i en 0,66 m. mægtig kisingang. Der blev anlagt en prt til gjennemslag med gruben. Forekomsten viste sig at være for fattig. Den er bundet til gabbro i det hængende. Arbeidet blev i 1885 fuldstændig indstillet.

Gruben blev optat i 1769 og driften nedlagt i aaret 1775.

Dalaa skjærp fører kobberkis og svovlkis. Muthet ~~1/8-1896~~, Anmeldt ~~etter den 28/11 1919~~, Muthingsbrev dateret 26/9 1921 og fristbevilgning ~~søkt 7/9 1922~~. Beliggenhet ved Dalaaen straks øst for broen over aaen ovenfor Dalemo påass. Skjærpet er ca. 6 m. dypt. Malmen er kobberkis i nyrer i en sterkt kvartsholdig skifer. Malmzonen er omkring 1 m. mægtig. Nogle skjærpningsarbeider foregik her i 1884.

Dalvola skjærp fører kobberkis. Muthet 12/4 1900^{vest}. Anmeldt 28/11 1919. Beliggenhet ~~xxx~~ i fjeldet Dalvola ca. 1250 m, ~~xxx~~ for Størtjern.

Dalvolavolden skjærp fører kobberkis i kvarts. Muthet 7/3 1904 Anmeldt 28/11 1919. ~~Dette og foragaaende skjærp kan ikke sees at være fristat.~~ Dalvolavolden skjærp ligger ca. 500 m. NW. for Dalvolavolden i Dalvola fjeld.

Rösaas Skjærp ligger ca. 800 m. øst for veilbroen over Rösaasdalen. Skjærpet fører kobberkis i skifer. Muthet 7/4 1904, Anmeldt 28/11 1919, ~~Muthingsbrev dateret 26/9 1921, Søkt frist 7/9 1922.~~

Sagskjærpet fører kobberkis. Muthet 25/8 1904¹⁹⁰⁶. Det ligger like ved og syd for Svovlputtjernet i sydlige skraaning av Rösaasen. Skjærpet blev opdaget i 1891. Der blev paabegyndt prøvedrift, dog uten særlig godt resultat. Som en sjeldenhet fandtes her litt gedigent kobber samt kobberglans.

Sommeren 1913 igangsattes undersøkelsesarbeider ved Sagskjærpet. Ved en skjæring som blev drevet ind lodret paa malmen, paatraff man ren kisgang av ca. 1,5 m. mægtighet. Denne kisgang blev siden fulgt i felt i syd og nord i en samlet længde av ca. 30 m., og hadde en mægtighet i 25 m. længde av 1,2 til 1,5 m. Mot syd kilte malmen sig omtrent ut. Der hvor malmen kilte sig ut anla man en synk som ved ca. 12 m. neddrift fulgte en kismægtighet paa 0,2 til 0,4 m.

I 1914 diamantboret man tre huller (95 m.) hvorav et konstater- te 1,4 m. ren kis, medens de to andre kuntraf fattige impregnationer.

~~Fristbevilgning er dateret 31/5 1922.~~

anført på

Sagskjærpet er en 1 til 1,5 m. mægtig svovlkisgang, delvis på kontakten mot glimmerskifer, delvis inde i selve gabbroen. malmen er millimeterkornet svovlkis og noget kobberkis sammen med kvarts. Gabbroen har en noget anden karakter end vanlig, idet den til dels er tæt og næsten sort av farve. Strøket ved det utgaende er N - NV, (altsaa lokal avvikelse). Faldet er 20° sydvest. Her er forøvrig sterkt overdækket.

Bråndthaug skjærp fører kobberkis og svovlkis. Muthet 1/8-1896, anmeldt 28/11 1919. Muthingebrev dateret 20/9 1921. Frist søkt 7/9 1922. Skjærpet ligger ved setervollen Bråndthaugvollen. Forekomsten optrer i glimmerskifer. Strøket er nord og fallet 60° vest. Terrenget er sterkt overdækket, saa der er litet at se.

Storhusmandsberget
Forekomstene i Husmandsberget.

Vatten skjærp. ligger straks nord for Vatnet og ca 500 mtr. NW for Langsund grube.

Langsund grube Gruben er opdaget i 1880. Den ligger ved Vatnet ca 500 mtr. øst for dette med strøk NNO, og fald ca 60° vestlig. Malmen er magnetkis og kobberkis samt svovlkis som impregnation i glimmerskifer. Mægtigheten er ca 0,5 mtr. nær det utgaende. Avstanden fra gabbroens liggflate kan paa grund av overdækket terreng ikke konstateres, men endnu 18 mtr. i det hængende av kisen staar glimmerskifer.

Storhusmandsbergets gabbro adskiller sig fra detövrigte gabbro drag derved at de enkelte gange er mere kuppeformet utviklet og ikke saa utpreget linseformet.

Gruben er muthet 1/8-1896. Atter anmeldt 8/6-1916. Muthet ~~28/3-1919~~ og fristbevilling dateret den ~~31/5-1922~~. Ordinær drift paagik i aarene 1884 og '85, og gav da en meget ren kobbermalm.

Der blev foretatt boringer ved gruben i 1907 og 08, men uten egentlig resultat.

Ved Langsund og Vatten boredes i 1915 3 diamantborhul, hvorve man paatraff 8 cm. ren kobbergang og 0,3 mtr fattig impregnation av kobber- og svovlkis. Dernæst 12 cm. nogenlunde ren gagg av kobber og svovlkis, samt i hul nr.3 9 cm kobberkisgang og forskjellige pene kobberkisimpregnationer av 0,5 - 1 mtr. mægtighet.

Langsund skjærp nr. 1. Anmeldt 10/12 1914 og 8/6 1916. Ligger 300 mtr. nordlig for Langsund grube.

Langsund skjærp nr. 3. Anmeldt 10/12 1914 og 29/11 1919. Ligger 300 mtr. sydlig for Langsund grube.

~~Langsund grubes bergskatler og byhøve. Anmeldt 8/6-1916. Muthet 28/3-1919 og fristbevilling dateret 31/5-1922.~~

Væraasvold skjærp ligger ca 480 mtr. vest for Væraasvolden søter, nordøst for Storhusmandsberget. Skjærpet er muthet 4/4-1900. Atter anmeldt 28/11-1919, men kan ikke sees et vare fristet nu. Skjærpet fører kobberkis og svovlkis.

Kno'd skjærp. Der er 3 skjærp 1) Østre Kno'd skjærp har strøk NO og fald 30-35° NW. Malmgangens mægtighet er ca 10 cm, og den fører kobberkis og magnetkis. Gangen ligger i glimmerskifer ca 1,25 mtr fra kontakten mot gabbro.

2) Nordre Knold skjærp fører svak impregnation i glimmerskifer ca. 1 m. fra gabbroens liggflate. Strøket er nord og faldet er vest. Malmen er kobberkiskholdig magnetkis med noget svovlkis og zinkblende.

3) Knold skjærp ligger i nordøstskraaningen av Storhusmandsberget. Skjærpet kan ikke sees at være høldt i hævd nu. Det fører 6 a 8 cm. mægtig gang av svovlkis og kobberkis der kan følges i flere meters længde og ca. 4 m. dybde efter faldet. I det sydligste Knoldskjærp staar gabbro i det hængende.

Anna skjærp ligger ca. 150 m. nordlig fra Storhusmandsberget. Muthet 1/8-1896. Atter anmeldt 28/11-1919. ~~Muthingsbrev dateret 26/9-1921. Fristbevilning søkt 7/9-1922.~~ Skjærpet fører en kobberkisimpregnation i glimmerskifer like under grænsen mot gabbro.

Gösta skjærp ligger i Vatnebækken paa østre side ca. 250 m. syd for Anna skjærp. Gösta skjærp er muthet 1/8-1896. Atter anmeldt 28/11-1919. ~~Muthingsbrevet er dateret 26/9-1921. Fristbevilning søkt 7/9-1922.~~ Skjærpet fører kobberkis.

Dudu grube ligger syd for og ganske kort fra Gösta skjærp. Dudu grube skjærp er anmeldt 8/6-1916 og ~~muthet 18/8-1919. Fristbevilning er dateret 21/5-1922.~~ Forekomsten fører kobberkis, svovlkis og magnetkis. Malmen som er ganske kobberrik staar i kvartsitisk glimmerskifer ca. 25 m. fra det liggende i gabbroen (gabbrosliiser) som her er svært finkornig. Ved Dudu optrær to parallelle kisgange med ca. 25 m. indbyrdes afstand. Gangen i det hængende bestaar av kobberkis og magnetkis. Efter denne gang drev man før i tiden grubedrift omend i liten grad. Gangens mægtighet er ikke kjendt, men er antagelig henimot 0,5 m.

Først iden senere tid er gangen i det liggende opdaget. Den er dækket av et 2-3 m. tykt lag av leire som vanskeliggjør undersøkelser i dagen. Gangen eller gangdraget er fulgt i ca. 200 m. længde. Gangens mægtighet er ca. 1,5 m. i gjennemsnit, varierende fra 1 til 2 m. Gangen blev fundet i 1906. Der blev dengang utført endel arbeider ved forekomsten. Man drev i 1908 en stol sydover efter denne gang i det liggende. Man hadde da for sig en ca. 2 m. mægtig gangzone førende kobberholdig kis i striper av optil 15 cm. mægtighet. Senere optraadte kisimpregnation og kisstriper. Impregnationen blev imidlertid efterhvert fattigere og kisstripene færre i antal. Der var

ingen egentlig gang men kun en zone av ^avariabel kisleiing. Ved et kort tverslag paa ca. 5 m. mot det liggende slog man sig ind paa grei gangzone, som var mer end 2 m. mægtig. Denne zone bestaar av 0,20 til 0,25 m. kobbermalm og 0,25 til 0,30 m. kobberholdig kis. Resten er graaberg med tynde striper av kis og kobbermalm.

To analyser gav følgende resultater:

2,34 % Cu   28,08 % S

4,03 --" --   21,04 --" --

Der var ved herunder produceret ca 4 tons kobberholdig kis og endel utskeldet raagods.

Ebba skjærp ~~Anmeldt 0/6-1916, muthet 10/8-1919. Fristbevilning dateret 31/5-1922.~~ Skjærpet ligger i Storhusmandsberget ca. 650 m. øst for Saupervolden. Malmen bestaar av magnetkis og kobberkis i glimmerskifer ca. 2 dm. fra en gabbrogang i nærheten av en større gabbrolakkolits liggflate.

Ultimo skjærp Muthet 1/8-1896. ~~Anmeldt 28/11-1919. Muthet 26/9-1921. Frist søgt 7/9-1922.~~ Skjærpet ligger ved Ebba skjærp. Malmgangen ligger i en meget skifrig og kloritskiferlignende fettglinsende glimmerskifer. Gabbro staar nogen meter i det hængende.

Ved Husmandsberget boret man i 1915 2 diamantborhul. Resultatet var at man fandt en kobberkisstripe paa 8 cm. og fattige impregnationspartier paa forskjellige dyp.

Svartaatjern Skjærp ~~ligger no: 1~~ ligger ca. 300 m. nord for Svartaatjern ved Lillefjeld. ~~Muthet 2/7-1900. Anmeldt 28/11-1919. Muthet 26/9-1921. Frist søgt 7/9-1922.~~

Svartaatjern no: 2 ligger ca. 600 m. nord for Svartaatjern. Forøvrig som foregaaende.

~~Svartaatjern no: 1~~ ligger i glimmerskifer ca. 150 m. fra nærmeste gabbrogang i det hængende. Malmen er kobberkis og magnetkis impræneret i bergarten, og stryker N 10° V. Faldet er ca. 60° vest. Gabbroen er typisk linseformet, dels skifrig, dels tæt. Paa toppen er knausen nord Svartaatjernet normal kornig til porfyrisk. Gabbrolinsene ligger i glimmerskifer, der til dels er utviklet som tæt til finkornig sandstenslignende bergart.

Gaasbæk skjærp ligger ved bredden av Gaasbækkens østre side i nærheten av en mindre fos i Lillefjeld. Skjærpet fører kobberkis og svovlkis. ~~Muthet 4/4 1900. Fristet 29/9-1915.~~
~~Anmeldt igjen 28/11-1919. Skjærpet kan ikke sees at være holdt i høvd nu.~~

Lillefjeld grube med tiliggende skjærp.

Vedrya skjærp. ligger ca. 1000 m. ONO for Lillefjeld grube, i nærheten av veien til grubene i Grubefjeldet.

Grubefjeld skjærp no: 4 ligger ca. 300 m. nord for Lillefjeld grube

~~Anmeldt 28/11-1919~~

~~Lillefjeld grube (se senere)~~

Grubefjeld-skjærp" no: 1

-----1	-----"	250	-----"	-----"	-----"	-----"
-----2	-----"	500	-----"	-----"	-----"	-----"
-----3	-----"	800	-----"	-----"	-----"	-----"

Peder Bendtz skjærp fører svovlkis og kobberkis. ~~Det er muthet 4/4 1900. Igjen anmeldt 28/11 1919 og muthingsbrev dateret 26/9-1921 og ansökning om frist sendt 7/9-1922.~~ Skjærpets beliggenhet er ca. 1050 m. sydlig for Lillefjeld grube.

Grubefjeld skjærp no: 1 er muthet 26/9-1921 og ansökning om frist søkt 7/9-1922.

Lillefjeld Grube

er og har alltid vært Meraker grubers hoved-grube. Gruben er beliggende ca. 2 mil syd for Meraker jernbanestation i østskraaningen av Lillefjeld, over trøegrænsen, i en høide over havet av ca. 800 m. paa Lillefjeldovergangen fra Meraker til Selbo og Tydalen.

Til gruben fører vei fra Meraker, forbi Gilsaa hytte. Mellom gruben og vaskeriet ved Fossen er bygget en ca. 17,5 km. lang taugbane. Gruben har telefonforbindelse med grubenes egen telefoncentral ved Fossen. Kraftledningen fra Gurifoss til gruben er ca 17 km. lang.

Siden 1900 har den ikke vært drift

~~Drift paabegyndt siden 1895~~ ikke ved denne grube, uten at gruben dog kansies at være nedlagt. Der sørges for vedlikehold og et par mand er beskæftiget med at holde gruben luns for vand.

Som foran nævnt indtraadte en væsentlig forandring i Selbo Kobberverks hele drift og økonomi som følge av fundet av Lillefjeld grube. Værket som tidligere hadde gaatt med et stort tap gav efter Lillefjeld grubes optagelse et stort nettooverskudd. Malmen gav i aarene 1761 til 1822 netto ca. $2\frac{1}{2}$ % kobber.

Forekomsten blev fundet i 1751 og drift paabegyndt i 1760. Av hensyn til Lillefjeld grube opførte man i 1770 Gilsaa hytte ca. $1\frac{1}{2}$ mil syd for Meraker og senere i 1828 ogsaa en hytte ved Nustadfossen i Meraker. Litt efter litt koncentrerter den hele drift om Lillefjeld som hovedgrube. De øvrige gruber tok man kun leilighetsvis malm fra.

Siden 1761 har Meraker Kobberverk produceret ca. 7100 tons garkobber hvorav antas at ca. 6000 tons stammer fra Lillefjeld grube. Hvis man regner malmens gjennemsnittlige nettogehalt til 6 % skulde altsaa denne grube ha leveret godt og vel 100.000 tons kobbermalm. De avbyggede rum indtil 1895 er ca. 25000 m², hvilket da ifølge ovenstaaende skulde gi ca. 4 tons malm med 6 % kobber pr. m² avbygget gangflate.

Denne grube har uten tvil været en av vort lands bedste og rikeste kobbergruber.

Efter en beretning antas de gamle ~~at~~ i tidsrummet 1761 til 1895 utvundet 107.426 tons kis med en gjennemsnittlig gehalt av 6,00 % kobber.

6 - 6½ % kobber.

Forekomsten har et nord-sydlig stræk. Faldet er noget variabelt fra 60° til 65° vestlig. Efter faldet er leiet fulgt ca. 390 m og i felt ca. 130 m.

Forekomsten ligger i glimmerskifer, delvis paa kontakten mot gabbro. Gabbroen er i almindelighed finkornig til normalkornig. I malmens utgaaende staar i det hængende en finkornig gabbrogang av 6 - 8 m. mægtighet. Ved kontakten mot kisen er gabbroen sterkt skifrig. Glimmerskiferen er tildels sandstensagtig udviklet.

Malmen er en jevnt kobberholdig svovlkis, og bestaar av svovlkis, kobberkis og magnetkis. Ofte sees malmen at bestaa av smaa svovlkiskrystaller i en grundmasse av kobberrik kis eller kobberkis. I den midkere del av gruben har kisen vært mere uren end i den øvre. det har ogsaa hændt at magnetkis har utgjort en væsentlig bestanddel av leiet.

Forekomstens form og dimensioner vil bedst fremgaa av kartene. Det ene er et plankart efter faldet. Det andet er et horisontalkart. Av dette sidste vil man blandt andet se at kisen har en utpræget og tydelig gafling før den mot nord kiler sig ut. Mot nord har ogsaa mægtigheten og ogsaa kobbergehalten avtatt. Mot syd hvor malmen sedvanligvis er mægtigere kiler leiet sig ut under normale forhold; mægtigheten avtar eftergvert og malmen taper sig til kun spor i strækretningen.

Bergarten skiller sig ofte fra malmen ved slankefete, polerte flater. For det meste er dog gansen mindre skarp, idet bergart og malm gaar over i hverandre.

Der optræer i gruben lerfylde slette, hvorav en sees at ha fremkaldt en forrykning. Spalten gaar omtrent tværs paa grubens stræk. Den er omtrent ¾ m. tyk og er fylt med ler og bergart.

Malmen gafler sig ogsaa mot dypet.

Forekomstens utstrekning i felt er ca 130 mtr.

Fra hovedgangen gaar der ut talrike utløpere saavel mot det hengende som det liggende. I grubens nordre del gafler malmen sig og denne gafling kan iagttas ned gjennom gruben i flere etager. Forekomsten synes at ha en stupning i felt mot nord, hvilket kan sees paa kartet i grubens øvre og tildels ogsaa i den nedre halvdel.

Malmen

er i grubens dypeste partier sterkt zink- og kobberholdig. I 350 mtr. dyp paatraf man ved tverslag inn paa malmen, 40 cm. (~~sterkt~~) zink- og kobberhålding, derpaa 1,5 mtr. glimmerskifer og derpaa 1,3 mtr. kobberkis. Denne sidste viste ved analysering at holde 6,52 % Cu.

I grubens bund hadde man i 1918 under neddrift av synken i 16 mtr. langede kompakt gang med 1 til 1,5 mtr. mægtighkobbermalm. Derefter gik denne over i magnetkis, som dog holdt roser av pen kobbermalm. Driften i 1918 gav 3,84 tons renmalm pr m^2 gangflate. I almindelighet har man kun regnet med 3,4 tons pr m^2 gangflate. I 1919 var man oppe i 4,07 tons renmalm pr. m^2 avbygget gangflate. Denne malm holdt i gjennemsnit ca 3,49 % Cu og 21,93 % S. Paa etage 350 var gangen for liten til at kunne brytes. Derimot paa etage 370 har man god drivverdig malm.

I grubens dypeste niveau (390 m) har malmens tykkelse variert fra 0,2 til 0,8 mtr.

Fra etage 370 syd og nord er opdreivet to stigorter paa henholdsvis 29 og 35 mtr. Begge disse stigorter har gaatt i saa lite malm at hele dette parti maa betragtes som ikke avbygningsverdig.

Generalanalyse av Lillefjeldkis fra 1908 hitsettes:

28,04 % bergart

5,89 " Cu

4,76 " Zn.

0,04 " As.

Spor Sb.

" Ni

31,87 % Fe

26,84 " S

0,0015 % Ag.

0,50 gr. Au pr ton.

I gjennemsnit kan man for nærværende anta at malmen holder :

3,5 % Cu

27,0 " S og

ca 3,0 " Zn.

Mægtigheten er nu fra 0,10 til 1,00 mtr. (rent lokalt op til 2 a 3 mtr.). Opfaret men ikke avbygget malm anslaaes nu til at være ca 15000 tons. Grubens produktionsevne angas at være ca 4000 tons pr aar. Malmprocenten er ca 40.

????????????????

Lillefjeld grube har efter utdrag av gruberegnskapene i 1837 - 1895 vist sig at ha utbragt ca 2,18 % garkobber av alt det utbrudte gods, graaberget medregnet. Gruben har ialt leveret 107,426 tons smeltet malm. For tiden før 1837 haves ingen paalidelig opgave over forholdet mellem utbrudt berg og vunden malm.

I aarene 1837 - 1895 har det av gruben utbredte berg givet:

Malm nr. 1	19,03 %

" " 2	16,13 "

Vaskmalm	5,84 "

Soldsætningsmalm	<u>2,31 "</u>

Smeltet malm tilsammen	44,24 %

Svovlkis (2 a 3 % kobber) ca 42 % svovl

ca 42 % svovl	<u>12,55 %</u>

	<u>56,79 %</u>

Malmen har i gjennemsnit, naar vaskemalm, vaskeslig og soldsætningsmalm medregnes, givet 5,01 % garkobber.

Avbygningen.

Gruben løses ved en 280 m. lang stoll som indbringes paa et dyp av ca. 50 m. under dagen regnet efter faldet. Stollen er skinnelagt. Dens h ide er 2,2 m. I dagen er stollen overbygget med sne helt frem til taugbaestationen. Der er i stollen utstrosset avl psrende for vand under skinne-gangen.

Fordreskakten er i sin  vre del drevet retlinjet efter et bestemt fald. Skinnene var f r lagt op paa st mpler i skaktens midte. Dette princip forlot man dog da man i den sidste driftsperiode fra aaret 1913 utbygget skakten nedenfor niveauet L - L. Man bygget da banen i skakten som almindelig skinnebane med skinnene paa skaktens liggende. Den nye del av skakten er ikke bygget retlinjet, men er drevet efter malmgangen med dennes noget vekslende fald. Dette er av betydning idet malmen i grubens dypeste partier efterhvert faar et steilere fald. Man la sterkt vekt paa at faa f rdigbygget skakten hurtigst mulig ned til grubens dypeste parti, hvilket man var f rdig med i oktober maaned 1915. I grubens allernederste partier drives skakten under malmen og man gaar med tverslag ind paa denne.

Fordringen i skakten foregaar med en heis fra Drammens jernst peri & m k. verksted. Heisen har en nytte-last paa 1 ton og har en heisedybde paa inntil 400 mtr. Heisehastigheten er 1,7 mtr.

De to heisest le er innrettet med 4 hj lspor slik at de kan kj re saavel paa den nye som den gamle bane

Signalanlegg for heisen er innlagt i skakten.

Fra skakten er drevet f rt rter mot nord og syd i hver etage. Den vanlige etageh ide regnet efter faldet er 25 mtr. I de  vre etager har f rt rtten mot nord delt sig, idet kisen gaffer sig i to grener som orten har fulgt.

Da den nyere drift i Meraker blev paabegyndt i 1904, blev ogsaa snart Lillefj ld grube tatt op, idet man holdt gruben lens for vand. Derefter gik man igang med oprensknings og forbygning av gruben, samt med unders kelsesarbeider ved hjelp av diamantboringer, og gruben blev efterhvert kompletteret med det n dvendige materiel for moderne drift. Man inndrev tverslag mot det h engende paa niveauet R - R (se kartet) og boret 2 lodrette diamantborhu . Hu  nr. 1

(se kartet) traf svovlkis av 1 - 1,5 mtr. mægtighet i en dybde av ca 350 mtr. efter faldet og hul nr. 2 paatraf en kobberkisgang av 0,5 mtr. mægtighet. Profilene av disse hul, hvor de har skaaret over malmen ser saaledes ut:

Hul no. 1 :	Impregnation av kobber og svovlkis	1,30 m.
	Graaberg	1.00 "
	Svovlkis ~~1,15~~	0,15 "
Hul no. 2 :	Kobberkis	0,40 "
	Graaberg	11,00 "
	Kobber- og svovlkis	0,20 "
	Graaberg	2,70 m.
	Svovlkis	0,20 "
	Graaberg ~~1,00~~	1,00 "
	Svovlkis ~~0,10~~	0,10 "
	Graaberg	8,70 "
	Kobber-og svovlokis ~~1,15~~	0,60 "
	Graaberg	4,50 "
	Kobberkis	0,60 "

Analyse av borkjernen gav 6,98 % Cu, 37,92 % S og 1352 % uopl.

För driftsstansen i 1910 var gruben avsenket til 310 mtr. dyp efter faldet og ved boring var malm konstateret til 340 mtr. Gangens midlere mægtighet var 1 mtr. Mægtigheten har dog altid været høist variabel, idet der enkelte steder næsten ikke findes malm, medens mægtigheten like ved kan være ganske stor. Mægtigheten har været op i 5 a 6 mtr. paa enkelte steder i gruben. Mægtighetens variation skriver sig fra at snart det liggende, og snart det hængende sætter inn mot malmen og fortrykker teiet. Av denne grund kan undersøkelser ved boringer til dels gi noksaa usikre resultatnangående malmens mægtighet.

Boringen er dels haandboring, dels maskinboring. Man har 6 borhammere av merke Ingersoll Rand M. C. 32 og 4 stk. Hamar A III. De første er anskaffet i 1914 og de sidste i 1917. I den anledning

har man anskaffet et kompressoranlegg, og i forbindelse dermed luft- og vannledningsnet i gruben. Maskinboringen blev innført her i 1908. Kompressoren er en Franklin kompressor fra Chicago PneumTool. Kompr. Ydelsen er 7 mtr.³ fri luft. - Man kan bore med 5 maskiner ad gangen og har altsaa til stadighet 5 maskiner i reserve.

Der er innlagt elektrisk lys i alle huser ved gruben samt ogsaa i gruben. Saavel grubeheis, luftkompressor og pumpemaskineriet drives elektrisk.

Arbeidsstyrkens fordeling i Lillefjeld grube kan normalt ansettes saaledes:

Brytning	12	mann
Fordring	16	"
Borhvessing	1	"
Grubebygn.	5	"
Skedning	3	"
Diverse	3	"
Opsyn	2	"
Sum	42	mann.

Boliger.

1 stigerbolig
2 barakker med hver 2 leiligheter,
stolgarakken med 2 den etage og kvist,
stall, transformatorkiosk.

Der er ialt ved Lillefjeld barakkeplass til ca 50 mann.

Veirhaardt sged. For at sikre driften om vinteren har man foretat omfattende sneoverbygninger.

Gilsaa grube.

Gruben ligger ca 4 km syd for Lillefjeld grube og paa samme strök som denne ca 650 mtr. over havet ved Gilsaasen. Gruben blev sat i ordinær drift 1771 og blev nedlagt i 1811. Den er muthet 4/4 1900 og anmeldt paany 8/6 1916, muthet 30/12 1916 og muthet paanyt 2/10 1920. ~~Fristbæring er antaget 8/10 1922.~~ Gruben er tidligere ejet og drevet av Selbo kobberverk. Den er blandt andet muthet av hytteskriver Flodström 19/10 1822 og av Selbo kobberverk 27/8 1827.

~~Gilsaa smeltehyttes slaghaugvær anmeldt 8/8 1916, muthet 4/3 1919. De sees at være fristet 5/3 1920, men skn ikke sees at være fristet nu.~~

~~Gilsaa skjærp nr. 1 er anmeldt 28/11 1919, men kan ikke sees at være fristet nu.~~ Det fører kobberkis. Skjærpet er beliggende ca 250 mtr. nord for Gilsaa gamle hytte.

^{i Gilsaa grube}
Malmen bestaar av forholdsvis ren kobberkis. Den er kun iblandt kvarts og noget magnetkis. Gangen er 0,5 til 1,5 mtr. mægtig. Den ligger i glimmerskifer. Ströket er omtrent N - S og med vanlig fald mot vest. Gabbro kan ikke paavises i dagen selv i lang afstand fra gruben. Forekomsten er imidlertid efter al sandsynlighed knyttet til gabbroen. Gabbro er ikke fundet ved undersökelse av bækjerner fra de tidligere foretatte diamantboringer.

Gruben har staat full av vann i lange tider. Da der ikke findes noget kart over gruben, er det eneste man har hat at holde sig til resultatene av de i den senere tid foretatte diamantboringer.

Gilsaa grube har i gamle dage været drevet paa kobberkis med magnetkis. Feltets utstrekning i felt er ca 170 mtr. Mægtigheten naar op til ca 60 cm., men er som oftest mindre. Mægtigheten i gruben skal aldrig ha været betydelig, men ingen av grubene i Meraker har leveret malm med saa høi kobbergehalt. Gruben blev dog som foren nævnt nedlagt længe før verket stanset.

Av denne grubes malm er ved Tydals hytte i aarene 1780 - 1800 smeltet 3000 tons sammen med malm fra Kjølgrube i Tydalen. Kjølmalmen har i følge særskilt smelteextrakt for 1766 - 1781 i middel utbragt 2,1 % garkobber.

7190 tons malm, som utbragte	252,70 tons Cu
herav 4190 " " fra Kjølgrube a 2,1 %	87,99 " "
3000 tons Gilsaa malm gav	164,71 tons Cu.

Langs Gilsaa fjeldets Østside ligger 3 skjærp helt i glimmer-
skifer i veksellagring med sandstensbænke. Heller ikke her er paavise-
lig gabbro i dagen. Malmen bestaar hovedsagelig av magnetkis med
litt kobberkis, men mægtigheten er ikke mer end et per cm.

n° 12

Dronningens grube (no: 2) ligger ca. 2,5 km. syd for Gilsaa hytte
paa vestsiden av Björneggfjeld. Gruben er optat i aaret 1747. av
Sælbo kobberverk og av dette igjen nedlagt i 1791. ~~Den er anmælt~~
~~uthat 2/7 1908. Anmeldt igjen 26/1 1919. Møttingsbrønnen er dateret~~
~~26/2 1921, og fribeholdning bort 7/9 1922.~~

To skjærp blev optat ved gruben i 1747. Ordinær drift paagik
i aarene 1747 - 1761.

Gruben har i sin tid leveret ca. 2200 tons kobbermalm til
smeltning. Malmen var omtrent av samme kvalitet som Lillefjelds.

Gruben har tidligere ikke været drevet stort, ~~men~~ kun som en
dagskjæring med ganske kort stoll.

Gruben skal efter ældre beretninger være ca. 43 m. dyp og har
en utstrækning i felt av ca. 100 m. Efter en anden beretning skal
gruben allerede i 1764 ha været 49 m. dyp, og feltutstrækningen 100 m.

Forekomsten ⁿstryker NNW og faldet er 60 - 70° WSW.

Den omtalte dagskjæring er ca. et par hundre meter lang.

Malmen bestaar hovedsagelig av ren kobberkis og magnetkis samt
ubetydelig svovlkis. Malmen optrær som imprægnation, tildels med
kvartssnyrer i saussuritgabbro. I selve imprægnationszonen er gabbroen

^{til} dels sterkt skifrig, ofte glimmerskiferlignende og fettagtig.

Kisen optrær inde i en gabbrogang av ca. 100 m. mægtighet, og ca.

10 m. fra gangens liggflate. Den omgivende bergart er for en

væsentlig del sandsten tildels i veksellagring med mere glimmerskifer-
lignende bergart. Mægtigheten av gangzonen kan ha vært ca. 1 m.

Selve malmen ~~kan~~ vært op til 0,25 m. mægtig i kvartssnyrer i synken,
ellers var malmen med isprængt kvarts ikke over 12 cm. mægtig.

(Se ogsaa om denne forekomst under avsnittet Kongens grube).

Dronningens no: 2 fører kobberkis. ~~Anmeldt og uthat som foragende~~
~~men kan ikke sees at være fristet nu.~~

Dronningens grube er saavidt vites ikke undersøkt av de nuværende ^{eiere.}

eller 5,49 % garkobber .

Denne grube angives ogsaa i en ældre beretning at ha været den rikholdigste av alle gruber i Merakerfeltet.

Gruben blev midlertidig innstillet i nødsaaarene 1811 - 1812 og da den paa grunn av mangelfull avgrøftning av de omliggende myrstrekninger var meget vaansyk, har antagelig dette i forbindelse med den rikelige tilgang paa malm i Lillefjelds grube bevirket at gruben ikke senere blev gjenoptat.

Gruben er ikke blitt undersøkt anderledes enn at man ved diamantboringer har konstateret kis anstaaende i ca 75 mtr. dyp under grubens bunn. Borkjernen har ved analyse vist inntil 9 % Cu.

I 1906 fortok man undersøkelser ved diamantboring. Resultatene var saavidt gunstige at man bestemte sig for videre undersøkelse. Efter uttalelse av gamle folk skal der i tidligere tider være paavist en kisgang under malmgangen. Gruben skal efter ældre beretningene være avbygget til ca 50 mtr. dyp i grubens mittparti. Mot siderne skal den være avbygget til 70 mtr. dyp.

Et gammelt riss over gruben og dagaapningerne hitsettes *her* Risset er i sin tid optegnet efter hukommelsen og kompletteret og sammenholdt med nyt kart over dagaapningerne.

Efter de ved borerne opnaade resultater settes mægtigheten til 0,47 mtr.

Paa berghaldene fandtes ikke spor av amlm, som altsaa maa være bortkjørt i sin helhet.

I 1917 utførtes endel forbygningsarbeider for at hindre gruben i at gaa full av sne og derved hindre arbeidet det følgende aar. Der blev bygget kraftledning til gruben fra Lillefjeld. Pumpe blev monteret og lensning paabegyndt vaaren 1918. Den antagne malmmengde fandt man at kunne sette til ca 15000 tons ren malm. Gruben blev ny prepareret for drift. Da det i 1920 ikke saa ut til at gruben vilde bli tat op i nærmeste fremtid, lot man den gaa full av vann.

Tidligere var av gruben uttat 7443 tons med kobbergehalt av 6,5 %. Grubens produksionevne er anslagsvis 2000 tons pr. aar.

1 km. syd for
Bjørneggen skjærp no: 1 ligger ~~et par meter~~ for Dronningens
grube. Her sees svak kobberkisimprægation i en ca. 10 m. mægtig
gabbrogang og et par m. fra gangens liggflate. Skjærpet har ellers
liten interesse. Der findes nogle gabbrogge/længer op i det hængende
av skjærpet, dog uten paavisselig kis. Disse gange ligger omtrent med
samme strök og fald som Dronningens grube.

Malmtilganger i Merakerfeltet

L. Arst-Krøndt

~~Merakerfeltet~~. Opgave ~~herover~~ for de forskjellige fore-

forekomster det overhodet kan være tale om for ~~størrelsen~~ er sammenstillet i følgende tabel.

Grube	Opfaret, ikke avbygget malm	Produktions- evne	Malm %	Malmens art
Lillefjeld	ca. 15.000 t.	ca. 4.000 t.	40	Cu- & S-kis
Gilsaa	ca. 15.000 t. (opboret)	ca. 2.000 t.		Cu- kis
Fondfjeld	110.000 t.			Cu-fattig Svovlkis
(Torsbjörk?)	?			

(forts.)

Grube	Undersøkt ved diamantboring	Basmalmens gehalter			Forekomstenes ut- str. i felt og mot dypet
		% Cu	% S	% Zn	
Lillefjeld	Ja	3,5	21,0	ca. 3,0	130 m. over 400 m mægtighet = 0,1-1,0 m
Gilsaa	Ja				
Fondfjeld	Ja	0,40	18,0		450 m. 60 m. •
(Torsbjörk?)	Nei ikke mot dypet				

Det kunde været meget ønskelig at ha vedføiet her en sammenligning i kartform over de utførte undersøkelsesarbeider ved de enkelte forekomster. Da jeg imidlertid ikke er i besiddelse av det fornødne materiale hertil, må en sådan fremstilling desværre utstå.

Der er i Merakerfeltet to utpregete og markerte kisdrag der som nævnt løper nogenlunde parallelt fra nord mot syd. I begge disse drag optrær der/eller har der optrådt tildels meget betydelige forekomster av svovlkis og kobberholdig svovlkis, hvorav dels enkelte som f.eks. Lillefjeld grube har vist sig at kunne henregnes blandt de rikeste kobberkisgruber i vort land, - dels som f.ex. Mandfjeld grube har ført en utmerket exportkis.

Ved de fornåttne undersøkelser har man desværre ikke opnaått at kunne påvise ytterligere drivverdige forekomster inden Merakerfeltet. Undersøkelsene er i det væsentlige blit foretat ved hjælp av diamantboringer ved de respektive forekomster, samt ved det

omtalte geologiske kartlægningsarbeide i dagen. Dette sidste er et overmåde betydningsfyldt arbeide og vil kunne gi en værdifuld vejledning ved fremtidige undersøkelser inden feltet. Det er her dog at bemerke at terrænget tildels er sterkt overdækket, slik at der vel kan findes flere muligheter end de som direkte fremgår av den utførte geologiske kartlægning.

Med hensyn til anvendelse av diamantboringer ved disse forekomster, synes dette at være en noget problematisk undersøkelsesmetode. Forekomstene optrær tildels meget uregelmæssig hvorav følgen er at hvor et borhul viser liten malmægtighet kan man ved senere undersøkelsesdrifter og opfaringsarbeider nede i gruben konstatere god og drivværdig malm, - likesom det omvendte forhold også har vist sig at ha indtruffet.

Det er derfor neppe berettiget at ha ubetinget tillid til de resultater som fås kun ved diamantboring.

Karter over borhullenes og undersøkelsesdriftenes forløp i forhold til de enkelte forekomster vilde her som nævnt ha vært meget ønskelige som bilag. Man vilde derved kunne gjøre sig op en mening om hvilke utsigter man har for fremtidige malmfund og om hvilke retninger et malmletningsarbeide her burde drives ved de enkelte forekomster.

Det er efter min opfatning al rimelighet for at man inden Merakerfeltet skulde ha gode chancer for at finde kisforekomster av betydning inden de to der optrædende ^{malmforekomster} ~~forekomster~~. Det er jo en meget almindelig foreteelse at der hvor en kislins eller ^{et} malmleie kiler ut, finder man et nyt leie optrædende stjert om stjert med dette ved at undersøke mot hæng eller ligg. Det skulde være alle chancer for at dette også er tilfælde ved disse forekomster og et fortsat undersøkelsesarbeide i grubene tror jeg derfor vil kunne bringe gode resultater. Muligens vil som av Direktør Blom fremhævet den elektriska malmletningsmetoden ~~som jo skal være anvendt med held i Sverige~~, kunne bringe positive resultater.

Et synes mig i hvert fald at være sikkert, nemlig at der er al grund til at tro at fortsat energisk og planmessig undersøkelsesarbeide i grubene i Merakerfeltet vil kunne krones med held.

Det lyder også litet trolig at et så stort felt som Merakers skulde være utdrevet ved den hittil foretagne drift.

Kraft. A/S Meraker Gruber besluttet i 1907 at utbygge Turifossen dels for at skaffe elektrisk kraft til sin grubedrift, dels for at levere kraft til Meraker Carbidfabrik.

De elektriske anlag blev utført av Norsk Elektrisk & Brown Boveri.

Kraftstationen ligger 3 km. fra grubenes vaskeri og 9 , 12 og 16 km. fra henholdsvis Fondfjeld, Mandfjeld og Lillefjeld gruber. Der blev lagt ledninger til de to gruber Fondfjeld og Mandfjeld samt til Meraker Carbid- og smelteverk.

Ved Lillefjeld bygget man foreløbig en liten elektrisk kraftstation nede i grubeskakten . Denne station bestod av en vandturbine med direkte koblet trefasegenerator paa 35 KV; 160 volt spænding og 1000 omdr. pr. min.

Senere er som foran omtalt kraftledning ogsaa ført frem til Lillefjeld og Gilssa gruber fra kraftstationen ved Turifos.

Kraftstationen tilhører ikke længer A/S Meraker gruber men eies nu av A/S Meraker Bruk , som leverer den nødvendige kraft som tiltrænges for Grubedriften.

Taugbanene.

De to taugbaner til grubene Mandfjeld og Fondfjeld skal ikke omtales nærmere her idet banen til Mandfjeld som tidligere nævnt er nedrevet og solgt, medens banen til Fondfjeld efter branden ved vaskeriet i 1918 mangler endestation ved dette.

Den nye taugbane til Lillefjeld grube blev første gang prøvekjört den 15/3 1917, aarsdagen efter at den var bestilt. Banens længde er 17.518 m. Den er bygget for en kapacitet av 3,3 tons pr. time eller ved anvendelse av tre skift 70 & 80 tons pr. døgn. Skulde man en enkelt tid av aaret ønske at øke kapaciteten, kan dette ske ved at anvende kib fra de andre baner. Man kan paa denne maate uten vanskelighet øke kapaciteten med indtil 40 %. For banen er der ved gruben bygget fyldkasser for 300 tons samt skeidearrangement. Banens bærekabler er paa lastesiden 23 m/m og paa tomsiden 18 m/m. Træktauet er paa 15 m/m. Kibbene tar last paa 150 og 300 kg. Avstanden mellem kibbene er ca. 350 m. Banen drives af en motor paa 48.HK. Der kjøres omkring 200 kibb pr skift.

Lillefjeldbanen er 17518 m. lang	Transportpris pr. ton Kr. 2,50
Fondfjeldbanen er ca 2830 m. lang	" " " " " 2,61
Mandfjeldbanen var ca. 6230 m. lang	" " " " " 2,45
Pyntebanen er ca. 830 m. lang	" " " " " 1,39

Opgave over de med de respektive baner transporterte kvanta og transportpris pr. ton er medtat i de opstaaede skemaer over driften ved hver av de respektive gruber.

Vaskeriet.

Det nuværende vaskeri i Meraker er opført paa Brandtomten efter det den 28. mai 1918 nedbrændte vaskeri. Før det nedbrændte vaskeri blev bygget i aarene 1906 -1908 hadde man et knuseri ved Nustadfossen i Meraker. Det gamle vaskeri blev bygget for en produktion av 100,000 tons. Dette vaskeri var bygget for en saa stor produktion at man end ikke tilnærmelsesvis nogengang her naad op til denne. Aarsaken hertil maa dog være at søke i den omstændighet at grubene ikke viste sig at være saa rikholdige og store som man dengang antagelig hadde grund til at tro.

Det gamle vaskeri bestod av en tørknuseriavdeling, en svovlkisavdeling og en kobberkisavdeling. De forskjellige avdelinger blev sat i drift i løpet av sommeren 1908.

Vaskeriet manglet skeideavdeling. Kisen fra taugbanekibbene styrtes paa en rost og de største graabegstykker blev fjernet. Resten av graaberget gik over vaskerimaskinene. Til at begynde med paasattes raagodset fra gruben direkte paa knuseriet. De største blokke blev fjernet paa rosten og efter knusning blev saa graaberg av nævestørrelse fjernet paa skeidebordene. Senere gik man over til at plukke ut stykkis paa skeidebordene i svovlkis- og kobberkisavdelingene og paasatte denne paa knuseriets nederste avdeling. Paa denne maate fik man brukbar tørknust kis men tørknuseriet blev ikke utnyttet helt.

Efter forskjellige forsøk kom man i 1909 til følgende driftsordning som den bedste:

1) Grov stykkis og berg som laa øverst i taugbanekibbene blev tat ut før disse blev tippet paa rosten i vaskeriavdelingen. Stykkisen blev paasat knuseriet direkte, naar kibbene passerte denne avdeling.

2) Paa rosten utsortertes grov stykkis som paasattes knuseriet og grovt berg som blev fjernet.

3) Paa skeidebordene utsortertes:

49

- a) stykkis som paasattes knuseriet.
- b) zinkholdig stykkis som midlertidig færdig produkt.
- c) kobbermal'm som salgsprodukt.
- d) graaberg som fjernes.

4) Det finere gods blev mekanisk opberedet. man skjelnet mellem finkis no: I med forholdsvis høiere svovlgehalt og finkis no: II med forholdsvis høiere kobbergehalt. Som færdig produkt fra denne afdeling fik man:

- a) tørkaust kis.
- b) vasket finkis no I.
- c) vasket finkis no II.
- d) slam.
- e) zinkslam.

For ikke at forurensse vandet for Meraker Brugs træsliperi havde man anlagt store slamkumme og en ca. 600 m. lang slamrende fra vaskeriet til et stykke nedenfor Nustadfossen. Man fik dog temmelig store masser sand og slam i sandkummene trods de mange forsøk paa at fjerne graabergsand paa et tidlig stadium. Man brugte en a to mand pr dag til at tømme slamkummene.

Da driften blev optat igjen efter stansen i aarene 1910 - 1913 var vaskeriet ikke i nogen heldig forfatning efter den lange stilstand. Samtlige vaskemaskiner var mer eller mindre defekte, og gav daarlig arbeide, samtidig som de ogsaa var blit noget forældede. En indgripende forandring, reparation og ombygning blev derfor nødvendig.

Imidlertid nedbrændte som nævnt dette vaskeri totalt i mai maaned 1918. Man bygget saa op paa brandtomten et skeidehus og slamvaskeri samt verksted. Slamvaskeriet var det meningen skulde træ istedenfor det gamle vaskeri og det blev anlagt med sigte paa i overveiende grad at behandle det kobberrikere gods fra Lillefjeld og Gilsaa gruber. Det nye slamvaskeri var færdig i mars maaned 1919.

Et skema av det vaskeri saom nu forefindes ved
gaarden Tömmersås i Meraker er fremstillet paa vedföiede bilag.

~~Den eneste~~ eneste taugbane som staar i forbindelse med
dette vaskeri er som för nämnt banen fra Lillefjeld grube.

Malmen styrtes i en fyldkasse som rummer ca. 60 tons

Desuten har man et raamalmsoplag utenfor vaskeriet.
Malmen kan fra taugbanen styrtes ned gjennem en rende til raamalms-
oplaget, og kan saa efter behovet heises op og styrtes i fyldkassen

Fra fyldkassen föres malmen ved automatisk matapparat
til en stenknuser som knuser ned til 50 m/m gods.

Det knuste gods föres derefter over en 25 m/m sigt til
et roterende skeidebord. Det gods som gaar igjennem sigten (gods
under 25 m/m) gaar direkte i en fyldkasse paa ca. 60 tons rumind-
hold.

Paa skeidebordet sorteres ut stykkis som færdig produkt,
der gaar over vegten til lageret. Graaberget sorteres ut og kjöres
ut av vaskeriet. Det resterende gods fra skeidebordet passerer
en 24 " Disc-crusher hvis kapacitet er ca 12 tons pr time. *Denne*
knuser ned fra — til —
Det gods som gik gjennem sigten samt godset fra
disc-crusheren gaar fra fyldkassen med transportbaand til en
Gröndals kulemølle^{*)}, hvorefter godset behandles paa to Wilfley-
herder. Fra herdene gaar det færdige produkt over vegten til kis
lageret, medens mellemproduktene samles i en sump hvorfra de
pumpes enten til en tredje herd eller de pumpes op til flotations-
afdelingen. Der benyttes Gröndals flotation.

De færdige produkter föres med en kort trallebane ut
til lagrene hvorfra der förer den 830 m. lange taugbane (Pynten-
banen) op til Pynten med sidesporet til Merakerbanen.

For vaskeriets drift henvises til bilag hvor er
indtatt opgaver for aarene 1908 - 1920.

*) Kulemøllens forbrük av kuler er 0,42 kg pr ton gods.

Arbeidsstyrkens fordeling pr. skift er i vaskeriet
normalt følgende:

ved påamatning	1 gut
" knause- & skeideavdeling	1 mand + 4 kvinder
" slamvaskeriet	2 mand
" utkjøring	1 mand
opsyn	1 mand
Sum	6 mand + 4 kvinder

I smien haves	1 mand
i det mekaniske verksted	1 mand
og av kjørere	2 mand

Anlægget i Hommelvik. A/S Meraker Gruber har sin utskibningshavn i Hommelvik hvor man har lasteplass med sidespor, overbyggede kishokser, og lastekai med transportør for motordrift.

Man her her lagerplass for ca. 4.000 tons kis. Der kan lastes baater paa op til 2.000 tons og ogsaa større hvis de ikke er for høie.